

קונטרס

שחיטת לזובאוווטש

היבטים מעשיים בעידן המתועש והטכנולוגי
תוך התמקדות בדרישות רבותינו נשיאנו

מאת הרב מרדכי ביסטריצקי

תוכן הענינים

5 פתח דבר

9 הסכמה

פרק א'

9 השוחט

10 תכונותיו

יראת שמים / בדיקת התאמה / פאות וזקן / דובר אמת / לא משיג גבול / נשוי / משפיע על סביבתו / המידות הנדרשות מן השוחט - מעיקר הדין

12 אחריותו

השוחט אחראי לכשרות מאכלים של רבבות בני אדם! / הדור כולו תלוי בצביון הרוחני של השוחטים / אזהרה נוראה לשוחטים מכ"ק אדמו"ר האמצעי

14 קבלת המשרה

שימוש ונסיון מוקדם / שחיטת עופות, ורק אחר כך גסות / השוחט - תחת מרות של רב / רעידת הידיים

פרק ב'

15 סכין השחיטה

מרכזיותו וחשיבותו של הסכין בתהליך השחיטה / בודק סכינים / שחיטה בסכינים מלוטשים / השחזת הסכין / בדיקת הסכין לפני שחיטה / בדיקת הסכין במהלך השחיטה / בדיקת הסכין לאחר השחיטה / בדיקת הסכין - ע"י שני שו"ב

19 אופן הבדיקה

תפילה לפני הבדיקה / טבילה במקווה / בישוב הדעת ובכוונת הלב / לא לבדיקה מהירה / השו"ב - ערני ומחודד חושים / הבדיקה - בעמידה / בציפורן דווקא / ללא כפפות / בדיקת הסכין - מראשו / כשחום היד - סביר / לפני בדיקת הריאות / רחיצת הסכין קודם לבדיקה / לא מול המאוורר / הבדיקה - תחת מרות הרב / כשהרבי מבקש בקשה אישית

פרק ג'

הנהגות השוחט

23.
24. יראת שמים
הקפדה יתירה על יראת שמים / טבילה במקווה / 'קריאת שמע שעל המיטה' של השוחט
25. סדרי הלימוד.
ההקדמה - רכישת ידיעות בתורה והנהגות טובות / שינון ההלכות באופן תמידי / שינון ההלכות - מספר שוחטים בצוותא / לימוד עיוני בהלכות שחיטה - ובדא"ח / לא יעבור ג' ימים בלא לימוד חסידות
26. השוחט החסיד.
השוחטים - חסידים / הקפדה על איכות השוחט / להיות מוכן... / "הוא נועל קאלשין!" / שוחט שהתחיל ללכת בגילוי ראש / גילוח הזקן / השחיטה החסידית - השגחה צמודה / שחיטה חב"דית

פרק ד'

לפני השחיטה

31.
הזריקות - רקע עובדתי / שיטת החיסון / מטרת החיסון / פיקוח על ההזרקות / העמסת התרנגולים ושינועם לשחיטה

פרק ה'

נקודות מעשיות בתהליך הכשרת העופות

35.
מריטת נוצות לפני שחיטה / מנוחת השוחט, ומספר העופות הנשחטים בדקה / שוחט שיש לו חום / הפסקה בין שחיטה לשחיטה / מאוורר במהלך הבדיקה / תהליך בדיקת והכשרת העוף / בדיקת הריאות / בדיקה ידנית וללא כפפות / בדיקת ריאות בעופות בחוץ לארץ / בדיקת מעיים / בדיקת צומת הגידים / בדיקת גידים בחוץ לארץ / מיקום הבדיקה / מחלת הגידים / גידים בתרנגול הודו / בדיקת הקורקבן / חיתוך הגרון / 'בוקא דאטמא' / עבודת המשגיחים / ניקיון חלקי-פנים ופתיחת הגב / שתי סיבות לפתיחת הגב: / בדיקת צרירות דם והכנה למליחה / השרייה / מליחה / הדחה / פירוק ואריזה

פרק ו'

מה נעשה עם הטריפות?

47.
קריטריונים קשוחים למניעת מכשלה / תהליך הפיקוח

פרק ז'

סיכום ומסקנות

51.

פתח דבר

רבותינו נשיאנו הקפידו **ביותר** בענייני שחיטה. עדות החסידים בעיירות השונות ביכרו לוותר על משרת הרב, ולהעדיף על פניה את משרת השוחט. על פי המבואר בתורת חסידות חב"ד, גדולה היא עד מאוד ההקפדה שלא לאכול דברים שאינם כשרים למהדרין, שכן המזון מתעכל ונעשה "דם ובשר מבשרו!" והלוא יודעים אנו כמה חסידים מסרו נפשם על אי אכילת מאכלים שכשרותם הייתה מוטלת בספק, גם בשעה שיהודים טובים כשרים אחרים התירו לעצמם את האכילה.

דא עקא, שבציבור מחלחלת אט אט, בטעות, הסברא לפיה כשרות העוף בימינו אינו דבר כה מורכב. מכאן נובעת מסקנה, לעיתים בלתי מודעת, לפיה החשיבות שיש לייחס לרמת הכשרות בעניין זה, לחומרתה, להיקפה ולרצינותה של המערכת המעניקה את הכשרות – אינה חייבת להיות חשיבות ראשונה במעלה. הדבר נובע בעקבות חוסר מודעות מוחלט, בלבול, ערפול ואי בהירות בנושא השחיטה וההכשרה. הציבור בכללו אינו מקבל מידע מספיק אודות המורכבות ההלכתית הרצינית הפרוסה בכל תהליך השחיטה. לכן נדמה לו שמדובר בתהליך יחסית פשוט, ש"כל ההכשרים אותו דבר", ושהקדמה הטכנולוגית גרמה לכך שתהליך הכשרת העופות נעשה יחסית פשוט יותר. לדאבון הלב, זוהי טעות חמורה.

ברוך ה', הציבור **רוצה** לאכול אוכל כשר למהדרין. אולם, האיש שאינו מתעסק באופן ישיר בענייני הכשרת העוף, באופן טבעי אינו יודע מהם ההידורים הנדרשים להתבצע בשחיטה מהודרת, כמה רבים הם, ואיזו הקפדה, יראת שמים, זריזות וזהירות נדרשים בכדי אכן ליישם ולוודא את יישומם של הידורים הנדרשים.

זהו חוסר מודעות מוחלט בנוגע לבעייתיות בהכשרת עופות שעודנה קיימת בימינו, ושבמקרים רבים אף גדלה דווקא בימינו. צריך לדעת, כי בעייתיות זו מזקיקה מערכת בדיקה שתהא מאופיינת ביראת שמים לעילא ולעילא, בחריצות בלתי נלאית, בהקפדה רצינית ועקבית, וברצון אמיתי ופנימי לבדוק ולהביא לציבור הצרכנים עופות כשרים למהדרין באמת, כפי שרבותינו נשיאנו והחסידים הראשונים היו מצפים מאיתנו. ואין לטעות: חוסר מודעות זה נחלת הכלל הוא ושותפים לו – רבנים, תלמידי חכמים, משפיעים, שלוחים וכלל אנ"ש, והוא מביא לפעמים את האדם למחשבה המוטעית, כמובן, שהמחיר לק"ג הוא מה שקובע; ולא רמת הכשרות וההידור...

מסופר על הרה"ק ר' לוי יצחק מברדיטשוב סיפור משעשע קמעה, הממחיש ביתר בהירות את הצורך להכיר, לדעת ולהבין את המשמעויות של הכשרת עופות, ורק אז לגבש דעה והחלטה בשאלה מהי כשרות מהודרת. וזה דבר המעשה:

פעם בא הרה"ק מברדיטשוב זי"ע לכפר כלשהו. ניגש אליו קצב אחד, שלא הכירו, ושאלו: 'האם כב' אינו שו"ב במקרה? יש לי בהמה אחת אותה ברצוני לשחוט, אך השו"ב של העיירה גר מרחק של שני פרסאות ממקום הכפר. שעתיד דחוקה מכדי להמתין עד שיבוא הנה השו"ב'. הרה"ק מברדיטשוב השיבו: 'הן, אני אכן שו"ב'. ביקש הקצב: 'אם כך שחוט נא עבורי את הבהמה, ואשלם לך כפליים לשכרך'. אמר לו הרה"ק: 'כרצונך אעשה, אך בקשה אחת לי אליך: צריך אני לביתי עשרים רובל. נחוץ לי הדבר עד למאוד. אבקש מחילה ממך, ותלווה לי נא סכום זה. בעוד כמה ימים אחדים, אי"ה, אשיב לך ההלוואה. ואל נא תחשוש: הלא הנני נוסע אל הכפרים עבור נדבות, וברוך ה' איש מצליח הנני והכרת פני ענתה בי, כי ברוך ה' הנני איש ולא אשקר באמונתי'. אמר לו הקצב: 'לדבר זה יסלח לי מר, כי הלא סוף סוף אינני מכיר את מעלתו, ואיך תוכל לבקש ממני דבר גדול כזה, להלוות עשרים רובל לאיש אשר אינני מכירו'. אז אמר לו הרה"ק: 'ישמעו אוזניך מה שאתה מוציא מפיו: עשרים רובל אינך חפץ להלוות לי יען כי אינך מכיר אותי. אבל לשחוט לך בהמה, רצונך לסמוך עלי. ואם היה מזדמן לך אדם בלתי מהוגן אשר חפץ להרוויח את המעות משכר שחיטה, והיה שוחט הבהמה ובודקה ומכשירה, כי היית חס ושלום מאכיל טריפות לישראל. זוהי כמובן עבירה חמורה בהרבה מן העשרים רובל שלא אחזיר'.

במשך השנים בהן הנני מתעסק בשחיטה, הן באותם שנים בהן הייתי מתלווה לאבי זלה"ה בשחיטות והן לאחר מכן בתור הרב המכשיר, נוכחתי לראות בכאב לב וצער עמוק בתופעה הנ"ל.

לפיכך, מצאתי לנכון להביא לידיעת אנ"ש את מלוא המשמעות והמורכבות של תהליך השחיטה והכשרת העופות בימינו, תוך מיקוד תשומת הלב בדרישות החסידיות, כפי שהן עולות מכתבי רבותינו נשיאנו. בקונטרס זה מפורטים ומוסברים בהרחבה תהליכי השחיטה לצד הבעיות, החומרות וההקפדות הנדרשות למען יהיה העוף באמת כשר למהדרין. קונטרס זה מקיף את מכלול תהליך השחיטה, תוך התמקדות מיוחדת בבעיות אקטואליות בימינו, החל מהתכונות הנדרשות מן השוחט החסידי, וכלה באריזת העוף.

הקונטרס נכתב לאור ניסיוני האישי ועבר הגהה של רבנים, שוחטים, ומשגיחים העוסקים במלאכת השחיטה עשרות שנים – תודתי העמוקה נתונה להם על כך.

תודה מיוחדת להגה"ח הרב יוסף יצחק בלינוב שליט"א, רב מרכז בני ברק וראש בית ההוראה של הגאון החסיד רבי משה לנדא שליט"א, רב אב"ד בני ברק, על הזמן שהשקיע בהגהת קונטרס זה ועל התוספות שהוסיף.

ראוי לציין, כי קונטרס זה מתמקד בעיקר בשחיטת עופות והודו, ולא בשחיטת בקר.

חשוב להדגיש כי אין בדברים המובאים בזאת משום הבעת דעה ספציפית לגבי מערכת כשרות זו או אחרת, וח"ו אין כאן שום פסילה של כשרות מסוימת. יש כאן רק הקניית ידע והעלאת המודעות של אנ"ש בנושא שחיטה מהודרת מהי.

תפילתי כי אכן מטרה זו תושג, ונצליח להעלות את מודעות אנ"ש בעניין רמת הכשרות הנדרשת ובעקבותיה את רמת הכשרות עצמה.

**הרב מדדכי ביסטריצקי
עיה"ק צפת**

כ"ב שבט תשס"ט

יום היארצייט של הרבנית הצדקנית מרת חיי' מושקא ע"ה

יום ראשון א'ס' 22 ינואר 2022 - א' סדר גמולת פני מרכז ד"ר

א"כ הרה"ק הרה"ח מוה"ר אבידן דיסטריוצקי שליט"א
בב' דק"ק גדל' וכלא מערכת הפסחים דלית' דצ"ח
שלום רב וקצ"ח מבורך

השלחתי ה'ק"ו דלנון כשכבוד השחיטה וכו' אשר אית' סידור והיכן כ'אמן לתיב מהודר ד'טוט'ו', ה'ת"ת גודל ש'אמ"ט
על אולם לע"פ העלם ש'כרים ר'מים וד'כרים ד'דברים העלויים
ד'שעה ד'ענין השחיטה וכו', המשיט י'ז ד'בד' ש'אמ"ט
ע'ס' כל ד'ת"ת י'ז, ד'י' ש'אמ"ט י'זל המעשה אשר י'ענין ד'ב'ת
א'כנס - א'כנס על "מהודר" ל'עלמ' ע'ולת וד'כ'דן, וכל' האי ואלו
ה'ק"ו י'כנס ש'ענין ש'ת"ת מהודר י'ה'ת' א'כנס ש'ש' א'ג'ק'ים,
וה'כ'ו ה'ת' א'ש' מ'כ'ים מ'י' מ'י' ה'ה'ת'ים י'ק'ו וי'ת'ו וכו'
וה'ש'י' ע'ת' א'ש' ד'ת' וכו' ה'ל'וד' כ'ו' ו'מ'ס' ע'ת' א'ו' כ'ת'וס'
מ'ש' ד'מ'י' ו'ל'מ'י' ק'ו ש'ב'ב' ק'וד'ק' א'ת' ה'כ'י'נו'
וכ'א'י' ק'צ"ן ש'ש' ש'ג'ש'ים ו'ל'ת' א'ו'ע'ים "ע'ת'ת' מ'ה'וד'ר' ע'ם
ה'כ'ר' ע'ל'ו'ן ו'ה'ל' ע'ל' כ'ת'ו' ה'כ'ב' ה'מ'ש'י' ו'כ'ו'ב'ק', י'ע'ו'ן ע'ת'ת'
ג'ש'ק'ה ג'י'ד' ס'י' צ'ט' ע'ת' ה' ד'מ'י' ש'ס'ע'ת' ע'ל' ע'ת' ש'ל'ו'ן ה'מ'מ'ת'ה'
ו'ז'ו'ן מ'י'נ' ו'ל'מ'י' ד'ל'ג'י'.

יה"כ ש'כ'ו'ן מ'י'נ' ע'ת'ת' ו'ת'כ'ת' א'ה'ד'ת' ו'ה'ה'וד'ר' ד'ל' ד'י'ס'ט'ו'
ד'ו'ל'א'י' ש'ע'ת' ע'ת'ת' ע'ת'ת' א'ל'ג'י'ן ה'ג'ד'ו'ן ע'ל' ש'ב'ב' ש'ק'י'ן ד'ה'ת'ת'
ב'כ'ן ה'כ'ס'ו'ת' א'כ'ל' י'ש'ר'א'ל.

דיני דגור

פרק א
השוחט

תכונותיו

יראת שמים

א. 'עניתי לו אשר הירא להתעסק בשחיטה ובדיקה מפני יראת שמים [דהיינו, שאינו חפץ לשמש כשוחט בגלל יראת השמים הטבועה והקבועה היטב בליבו, והרי הוא חושש מאוד שמא לא יקפיד כראוי בכל דקדוקי ההלכות וכו' - הנה דווקא] הוא צריך להתעסק בשחיטה ובדיקה, והשי"ת יצליח לו בגו"ר¹.

ב. 'במענה למכתבו... בו מבשר אשר קבל משרת שוחט עופות. ובודאי ידוע לו מפסק הדין (מובא בשו"ע אדה"ז ובשו"ת הצ"צ), ששוחט ובודק צריך להיות ירא שמים **ביותר וביותר**, וישתדל ככל יכולתו למלאות הדרישה האמורה, והרי הבא לטהר מסייעין אותו².

ג. 'ידוע הדבר אשר נוסף על ידיעת ההלכות ואומנות הזביחה, הנה **עיקר הדבר** הוא היראת שמים שדורשים משוחט ובודק, עוד יותר מרבי³.

בדיקת התאמה

אחד מהתמימים שאל פעם את הרבי: 'אבי דורש שאלמד שחיטה, סת"ם והוראה - מה עלי לעשות?' הרבי ענה, כי 'יש לגשת לבקיאים בתחומים אלה שיבחנוהו - אם אכן הוא מתאים לענינים אלו, ואם תשובתם חיובית - יעסוק בזה בזמן שבין הסדרים⁴.

פאות וזקן

במענה על כתבו... ודאי יותר טוב אשר משרת השוחט והבודק תהיה במקום אשר הרבנים מצטיינים יותר ביראת שמים, אבל אין זה מספיק. אלא, השוחט והבודק עצמו צריך להיות ירא שמים; [והיראת שמים אצלו צריכה להיות במידה כזאת -] אשר הכרת פניו מיט א בארד און פאות זאלן מעיד זיין אז ער איז א שוחט ירא שמים, ניט נאר א איש ומאכלת בידו דמתקריא א סקאטאבאיי [=תמונת פניו עם זקן ופאות יעידו כי הוא שוחט ירא שמים, ולא רק אדם ההורג את הבהמות עם הסכין]⁵.

דובר אמת

שו"ב שהעיד שקר על חברו, ועבר על לא תעשה שבתורה - התערערה חזקת כשרות שלו,

(1) אגרות קודש כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ, ח"ט, עמ' ח.

(2) אגרות קודש, חכ"ב, עמ' צט.

(3) אגרות קודש, ח"ד, עמ' קעב.

(4) היכל מנחם, ח"א, עמ' רמב.

(5) אגרות קודש כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ, ח"י, עמ' רפז.

אפילו כשמדובר במקרה שארע פעם אחת, ואין להאמינו להיות שו"ב בקביעות עד שיעשה תשובה, וכל זמן שלא עשה תשובה ראוי להעבירו.⁶

לא משיג גבול

שו"ב שעבר ושחט בגבול רעהו שמוחזק בו, ומסיג גבול בזה – נקרא רשע, ואסור לאכול משחיטתו.⁷

נשוי

אין ליתן 'קבלה' לאדם רווק, אפילו הוא גדול בשנים.⁸

משפיע על סביבתו

א. 'שוחט תפקידו – על פי מאמר הגמרא בתורת הנגלה – 'אין ושחט אלא ומשך', היינו משיכה מרשות לרשות, מרשות הרבים לרשות היחיד ד'יחידו של עולם', כך שבכוחו וביכולתו – אם רק ירצה – להורות ולפעול על כל אלה שבא בקשר עמהם, שכלל שיהיה מעמדו ומצבו בטוב, יכולים הם להתעלות לדרגה נעלית יותר. ועל-ידי זה מוסיפים בהשכנת האור האלוקי שצריך לירד למטה בעולם הזה, כדי להשלים את הכוונה דדירה לו יתברך בתחתונים כו".⁹

ב. 'עליו לדעת כי השו"ב אין זה בעל מלאכה ואומן בלבד, כי אם השו"ב צריך להיות בין [אותם מנהיגי הקהילה –] עיני העדה. מאז ומעולם היה, כי השו"ב התעניין בכל ענייני העדה, ועל דבר קביעות עיתים לתורה. מהם אשר הגידו שיעורים ברבים, והתערבו בכל דבר טוב ומועיל להקהילה אשר נמצאו שמה. וכך הוא סדרן של דברים בעדת ישראל יחיו: רב, שו"ב, מלמד, גביר, בעל-בית. הדעה הראשונה הוא הרב, ואחריו השו"ב, ואחריו המלמד, כי שלשה אלה הם עמודי בית ישראל. בכל עיר שהיה בה שו"ב או מלמד כראוי, הנה רשומם ניכר בכל ענייני העדה. ואם השו"ב הוא רק אומן בלבד, הוא רק איש אשר מאכלת בידו ולא יותר.¹⁰

ג. 'כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ אמר שהרב הוא ה"ראש" של הקהילה, והשוחט הוא ה"לב" של הקהילה.

"שוחט" – אמר כ"ק מו"ח אדמו"ר – אינו "סקאטאביעץ", איש האוחז מאכלת בידו והורג

6 שו"ת ארץ צבי, יו"ד, ס"ד.

7 שו"ת אדמו"ר הזקן, ס"ט

8 שו"ת מהר"ם שיק, יו"ד, ס"א. ובשו"ת דבר משה (ח"א, יו"ד, ס"ג) כתב, שיש תקנה מרבנים קדמונים שלא ליתן קבלה לשום בחור עד שיהא נשוי אשה. ובדרכי תשובה, ס"א, ס"ק פ"ד כתב, דבמדינתנו מי שהוא גדול בשנים ולא נסיב איתתא, מחזיקים אותו לקל, ואין יראת אלוקים על פניו, ואינו דחיל חטאין.

9 תורת מנחם, חט"ו, עמ' 165.

10 אגרות קודש כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ, ח"א, עמ' תקיג.

בהמות.... "שוחט" הוא ה"לב" של הקהילה, ועליו להיות רוח החיים של הקהילה, לארגן קביעות ללימוד התורה וכיו"ב, ובנוסף לכך, מתעסק הוא גם באומנות הזביחה, אבל, לא זו היא עבודתו העיקרית¹¹.

המידות הנדרשות מן השוחט - מעיקר הדין

יב. רוב המידות הראויות לשו"ב הם מעיקר הדין ולא מידת חסידות, וכתב השמלה חדשה: כל שאינו נוהג במידות הראויות לשוחט הרי הוא מאכיל נבילות וטרפות לישראל, ושגגתו עולה זדון¹².

אחריותו

השוחט אחראי לכשרות מאכלים של רבבות בני אדם!

ההקפדה היתירה בדבר יראת שמים הנדרשת על ידי רבותינו נשיאנו מהשוחט, נובעת בין היתר מכך שבמרוצת הדורות השוחטים לא היו אלו שהצטיינו ביראת שמים מופלגת. דבר זה משתקף רבות בספרות השו"ת העניפה.

לדוגמא: כתב החתם סופר שעל לשונו של הרב מענדל לילג זצ"ל, דיין רב בביהמ"ד בפרנקפורט-דמיין, הייתה שגורה האמרה-הלצה הבאה: 'המלך זקן וכסיל [היצר הרע] הידוע בזקנותו, ישב לו על כסא בעל שלוש רגלים. הרגל האחת - חזנים שיוליכו כל תפילות ישראל אל מחוץ למחנה כקדשים פסולים רח"ל. הרגל השנייה - השוחטים שיאכילו כל קהילה נבילות וטרפות. והרגל השלישית - סופרי סת"ם שיופסלו כל תפילין ומזוזות על ידם, ודי לו במלך זקן בזה'.

אפשר להסביר זאת בכך, שהיצר הרע מעוניין להתלבש על השוחט משני סיבות:

1. מטרתו העיקרית של היצר הרע הוא - להכשיל רח"ל כמה שיותר יהודים. כמובן, זוהי משימה קשה, משום שהיהודים אפילו ריקנים שבך מלאים מצוות כרימון, ואינם מתפתים כה בקלות לעבור על מצוות המלך. קל הרבה יותר לפתות ולהכשיל אדם אחד מלפתות אלפים ורבבות. כאשר היצר מפתה את השוחט, אז בהינף פיתוי אחד של אדם אחד, הוא מכשיל יהודים רבים באכילת נבילות וטריפות המטמאות את הנפש.

2. בתחילה היצר אינו דורש מהשוחט הרבה, הוא אינו דורש שהלה יעשה פעולה בכדי לעבור על מצוות התורה אלא "בסך הכל" מרפה את חושיו ומעייף את כוחותיו

(11) תורת מנחם חלק ד עמ' 93. אגרות קודש חלק ד עמ' קלד.

(12) שמלה חדשה, סי' א, ס"ז.

לבל יקפיד "יתר על המידה". אומר הוא לו: 'תתנהג בעצלתיים. אל תדקדק כל כך בחליקות הסכין, ואל תחמיר כל כך בשאלות העלולות לצוץ מיד בזמן השחיטה כאשר העוף עדיין בידי השוחט'. אט אט, כאשר השוחט נפל ברשתו, אזי משתלט עליו היצר הרע לגמרי, מבלבל אותו ומסיר ממנו את מחשבתו וכו'.
לאחר מכן מגיע היצר למטרתו – הסחת דעת השוחט.

חשוב להדגיש כי הסחת דעת השוחט – היא מכשלה עיקרית ויסודית. הלוא ידוע ששחיטה היא ממש ב"משהו" (בדוגמת חומרת חמץ בפסח שאסור במשהו). ברגע קטן אחד ניתן ח"ו להטריף את העוף, וכך להכשיל אלפי אנשים באכילת איסורים רח"ל¹³.

הדור כולו תלוי בצביון הרוחני של השוחטים

האדמו"ר רבי חיים מצאנז זצ"ל התבטא בהתבטאות חמורה המטילה על כתפי השוחטים אחריות ציבורית כבדת משקל: "קלקול הדור הוא משוחטים ובודקים לא טובים וכו"¹⁴. ומכלל לאו אתה שומע הן. אם כן הדור כולו תלוי בצביון הרוחני של השוחטים, לטוב ולמוטב.

אזהרה נוראה לשוחטים מכ"ק אדמו"ר האמצעי

"באתי באזהרה נוראה על כל השוחטים והבודקים שבכל מקום אנ"ש:

[א] שיקבלו עליהם באלה ושמתא לחזור על הלכות שחיטה ובדיקה ארבעה פעמים בשנה, כמבואר בשו"ע. ויסעו למו"צ מאנ"ש המוסמכים, שינסו [יבחנו] אותם שתי פעמים בשנה, ולקבל מהם העדאה על זה.

[ב] וגם יקבלו עליהם שלא ילמדו שחיטה ובדיקה לנערים שאינם הגונים – אם ב[גלל] מיעוט יראת אלקים; או [כאשר הנער] אינו יכול להתלמד באומנת יד כראוי; וכל שכן [במקרה בו הנער] לא יכול לקבל בכי טוב כל הלכות שחיטה ובדיקה; וכל שכן כשהוא קל בפריקת עול בדרכי ה'; וכ"ש וק"ו השותים י"ש בתמידות יעברו אותם תיכף ומיד דוקא כו'.

[ג] ואם המצא ימצא על איזה שו"ב איזה קלות בהלכות שחיטה ובדיקה, וכל שכן מכשול גמור הן בבדיקת הסכין והן בבדיקת הריאה – יעבירו אותם תיכף ומיד, ולא יישאו פנים לאיש, גם שהוא מוחזק לירא אלקים ועוסק בדא"ח כל ימיו¹⁵.

(13) שו"ת חתם סופר, או"ח, סוף סי' ר"ה.

(14) שו"ת דברי חיים, סוף סי' ז.

(15) אגרות קודש כ"ק אדמו"ר האמצעי, עמ' שיב.

קבלת המשרה

שימוש ונסיון מוקדם

'בכלל נהוג, שלפני שנעשים לשוחט עצמאי בעיר שאין בה שוחטים נוספים, צריכים לפני כן להיות שוחט בפועל יחד עם עוד שוחטים מומחים. ולמרות שכבר למדו מפי ספרים ומפי שוחטים, וגם קצת התמחו - הרי שאין [= בכוחו של לימוד זה ללא נסיון מעשי] זה מגיע להיות שוחט בפועל (כלומר, לקחת בעצמו משרת שו"ב). מכיון שאין חכם כבעל הנסיון, שבכל מקרה אין לדעת אלו ספיקות ושאלות עשויות להתעורר. ולפיכך צריכים עדיין להיות עם השוחטים ב... ולקבל יותר פרקטיקה, במידה שתספיק בכדי להיות שוחט עצמאי בעיירה. ובאם הדבר הוא בגדר ספק, הרי ידוע ש"שב ואל תעשה עדיף". ובפרט כשמדובר בענין כה אחראי כמוזכר לעיל, והשי"ת ינחו באופן הטוב לפניו בכל האמור¹⁶.

שחיטת עופות, ורק אחר כך גסות

'במענה על מכתבו, בו מודיע אשר נסתדר בתור שוחט עופות בלונדון, ויה"ר שיהיה להצלחה בכל הפרטים. כן שואל דעתי, אם כדאי להחליף משרתו להיות שומר אצל שו"ב גסות, לדעתי אין כדאי הדבר, וטוב יותר שעכ"פ בזמן הראשון יהיה במשרת שחיטת עופות דעתה, ובודאי ישתדל שיהיה בשביעות רצון ממנו¹⁷.

השוחט - תחת מרות של רב

'נהוג שאין שוחט ובודק מעמיד על עצמו, כי אם שנמצא תחת רב מתאים ועוד. וכ"ז צריך לברר כדבעי¹⁸.

רעידת הידיים

'במ"ש אשר ידיו רועדות, לפעמים במקצת ולפעמים יותר קצת, ולכן אינו רוצה להתעסק בלימוד אומנות השו"ב - הנה יתייעץ בזה עם השוב"ם דאנ"ש הנמצאים על אתר, שיבחנו את הרעידה הנ"ל אם אינו רק דמיון בעלמא¹⁹.

16) אגרות קודש, חי"ח, עמ' ס.

17) לקוטי שיחות, חל"ז, עמ' 145.

18) אגרות קודש, חכ"ג, עמ' מ.

19) לקוטי שיחות, חי"ז, עמ' 421.

פרק ב

סכין השחיטה

סכין השחיטה

מרכזיותו וחשיבותו של הסכין בתהליך השחיטה

אחד המרכיבים העיקריים בתחום השחיטה – אולי אף העיקרי שבהם – הוא סכין השחיטה. המרכזיות של הסכין בתהליך השחיטה בא לידי ביטוי באחד הטעמים לכך שהסכין השחיטה נקראת בשם "חליף". לפי טעם זה, הסכין הוא זה שמחליף את הבהמה מחיים למיתה, היינו מחזקת איסור לחזקת היתר.

ובאמת, חיה ועוף או בהמה שנשחטו בסכין פגום – נתנבלו. החובה לבדוק את הסכין לפני השחיטה, היא כפי שאמר רב חסדא (חולין יז, א) "מניין לבדיקת הסכין מן התורה? שנאמר (שמואל א' יד, לד) "ושחטתם בזה ואכלתם""²⁰, זה שאמר להם "בזה" בא לומר שבדק להם סכין.

מלאכת העמדת הסכין לשחיטה ובדיקתו, דורשת אומנות מעולה ומחייבת יראת שמים רבה. תן דעתך: בנוגע לבדיקה שאכן נשחט רובו של ה'סימן' (ושלא נשחט חלילה רק חצי), שהיא בדיקה בדבר הנגלה לעין באופן יחסית ברור וקל, בכל זאת הזהירה התורה "והבדלתם בין הטהורה לטמאה ובין העוף הטמא לטהור", להקפיד בדבר הקפדה יתירה. על אחת כמה וכמה בנוגע להרגשה בבדיקת הסכין: הפגם הגורם לפסילת הסכין יכול להיות דן מן הדק עד אין נבדק. לכן, הבדיקה כרוכה פעמים רבות בטרחה יתירה ומרובה בהעמדת הסכין כהלכה, ובעיקר – ההרגשה עצמה, ואלו הם דברים העומדים על חוט השערה. ההרגשה בסכין תלויה הרבה במצבו של הבודק ובמצבה של ידו – אם חמה היא או צוננת, וכמובן גם במידת יראת השמים שלו.

בעקבות כך, נדרשת הקפדה מיוחדת בבדיקת הסכין. כפי שכתב הרא"ש, "כי הרבה צריך ישוב הדעת ויראת שמים לבדיקת הסכין"²⁰. ובשו"ע הובא מרבינו יונה "הלא תראה כי יבדוק אדם פעמיים שלש ולא ירגיש בפגימה דקה ואח"כ ימצאנה, כי הכין ליבו באחרונה, ובחינת חוש המישוש כפי כוונת הלב"²¹.

בודק סכינים

יש להדגיש כי בזמננו הנחיצות של בודק סכינים שיעמוד על המשמר, קיימת הרבה יותר מבשנים קדמוניות, משום דאז שחטו מספר מצומצם של עופות, וגם אותם שחטו באיטיות. לעומת זאת בזמננו כל שוחט נדרש לשחוט עופות רבים מאוד בכל יום, והיד כמובן מתעייפת וכוח ההרגש פוחת והולך, ובפרט שגם הציפורן רטובה ורכה. מסיבה זו בימינו אין לסמוך על בדיקת הסכין של אחד שעוסק בשחיטה או בבדיקת הריאה כעת, וגם כאשר מעמידים שני שוחטים שאחד בודק לשני אין בכך די, מפני שכאמור לעיל אצל שניהם אין ההרגשה

20) רא"ש חולין, פ"א, ס' כ"ד.

21) שו"ע, יו"ד, ס' ח"י, ס"ז

כראוי, ואין אפורופוס לזה. לשם כך יש להעמיד על המשמר בודק סכינים, וצריך להקפיד שגם בודק הסכינים ינוח.

שחיטה בסכינים מלוטשים

כידוע, עד שבא אדמו"ר הזקן והעמיד את ההקפדה על סכין מלוטש בקדמת סדר העדיפויות בחומרות השחיטה, לא היה הדבר נפוץ כלל.

וכה כתב רבינו: "רוב השוחטים בסכינים שאינן מלוטשים המומחים משחזין סכין להיות חדה הרבה ואזי אינה חלקה כ"כ וטעמם ונימוקם שאם תהא חלקה לא תהא חדה כ"כ כנראה בחוש ... אם לא בסכין מלוטש"²².

אמנם לא נתבאר כאן בפירוט החילוק בין סכינים מלוטשות לאינם מלוטשים, ומהי מעלתם של הסכינים מלוטשים שניתן לעשותם בקל חד וחלק, על פני הסכינים שאינם מלוטשים.

ביאור הבדל זה הוא²³: **סכין אינו מלוטש** הוא זה שרוחבו לפני ההשחזה שוה בחודו ובגבו. כלומר, לפני ההשחזה חוד הסכין עבה מאוד. כתוצאה מזה, מחדדים אותו הרבה והשטח של ה"צד" [שהוא שטח ההשחזה] מתרחב ביותר. אז, כששטח הצד רחב, קשה מאוד להחליקו בטוב, כי במצב זה לא יוכל לשמור על יושר הצד ובעל כורחו יתעגל קצת, ועל ידי זה מעלת חידודו של הסכין תופסד. ואם יעשו את הצד שלא יהיה רחב כל כך, אזי שוב לא יהיה הסכין חד.

לעומת זאת **סכין מלוטש** הוא שעובי הלהב צר יותר במקום ההשחזה – המקום החותך של הסכין – מאשר במקום העליון של הסכין שאין חותכים משם. אם כן, הסכין הולך וצר לצד חודו – גם לפני ההשחזה – ולכן גם אם יחדדוהו הרבה, לא יהיה שטח הצד רחב כל כך. מסיבה זו יהיה קל להחליקו, וביחד עם זה לשמור על חידודו.

לכן הנהיג והקפיד רבינו הזקן על השימוש בסכין מלוטש, הקפדה שקנתה שביתה בתפוצות אחינו בית ישראל כולם. יש לציין, כי כיום כלל לא ניתן למצוא סכין שאינו מלוטש בין השוחטים כולם, והכל גמרו וקבלו עליהם הקפדה זו של רבינו הזקן²⁴.

וכך כתב אדמו"ר הזקן בעניין: "השחיטה בסכינים מלוטשות היא מצוה רבה ועצומה אשר החזיקו בה רבותינו קדושי עליון נ"ע, וממש נתנו נפשם עליה; ואין כסף נחשב למאומה היות שוחט קבוע. אך אם לפעמים מסובים בסעודת מצוה עם אנשי עירם [שאינם שוחטים בסכין מלוטש], חלילה לפרוש מהם, להחזיקם כאוכלי נבילות ח"ו, הס מלהזכיר. ומעודי לא נזהרתי מהכלים, אף מבני יומן"²⁵.

(22) שו"ת רבינו הזקן, סימן ז'.

(23) כפי שביאר הרה"ג ר' שלום בער לויין ביגדיל תורה (ג.י.), יט, סימן פ. וראה במהדורה החדשה של שו"ת ר, שו"ת, סימן ז, הע' א.

(24) וראה עוד בספר הלכות שחיטה עם ביאורי הלכות, עמ' רנ.

(25) שו"ת אדה"ו, שער המילואים, ס"ה. וראה: יגדיל תורה ג.י. חוברת יט, הובא בשו"ת אדה"ו עם מראי מקומות וצינונים

סכין השחיטה

השחזת הסכין

'בדבר השחזת הסכין של שחיטה, טוב יותר לשני הצדדים, ושלא להשחזו בפעם אחת לכל אורך הסכין. כי צדקו דברי האומרים שאז אין הליטוש – זייטל – כדבעי. ובשעה שלמדתי האומנות – בשנת תר"ס – למדוני השו"ם הכי גדולים באומנתם באופן כזה, והשי"ת יצליח לו להתלמד בכי טוב...'²⁶.

בדיקת הסכין לפני שחיטה

לפני השחיטה צריך לבדוק את הסכין על ידי הרב או בודק הסכינים, ואם עבר זמן מהבדיקה עד לשחיטה יש לבדוק שוב לפני שמתחיל לשחוט²⁷. כמו כן, אם הניח את הסכין בתוך הנרתיק יש לחזור ולבדוק. והביאו רמז לכך שצריך לבדוק לפני השחיטה, על פי הכתוב "ושחטתם בזה" – "בזה" ר"ת בדוק זה הסכין²⁸.

בדיקת הסכין במהלך השחיטה

השוחט בהמות או עופות הרבה צריך לבדוק בין כל אחד ואחד²⁹, והוא הדין גם כששוחט בהמה אחת בלבד³⁰.

למעשה, נהגו לבדוק כדלהלן: בשחיטת בהמה – לאחר כל בהמה; ובשחיטת עופות – היות ועורם של העופות רך הוא, לכן ניתן לבדוק לאחר כמה עופות. המקובל הוא לבדוק לאחר שחיטת 'מגירה' של עופות המכילה בממוצע שש-עשרה עד שמונה עשרה עופות. הבדיקה האמורה נעשית ע"י השוחט עצמו. בנוסף לכך, בודק הסכינים צריך לבדוק בעצמו את הסכין באמצע השחיטה.

בדיקת הסכין לאחר השחיטה

צריך לחזור ולבדוק הסכין גם **לאחר** השחיטה, למרות שבדק קודם השחיטה³¹. הטעם לכך הוא, כי מכיון שאפשר לבדוק את הסכין, אין סומכים על החזקה, וגם טבע הסכין להתקלקל³².

מאאמו"ר ז"ל, עמ' 428.

(26) אגרות קודש כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ, ח"ו, עמ' שסא.

(27) שו"ע סימן יח ס"ג, שמלה חדשה ס"א.

(28) בית דוד, סימן יח, יסוד הבית סק"ה, בשם המהר"ץ.

(29) שו"ע, שם, סי"א.

(30) כף החיים, סימן י"ח, סקנ"ו.

(31) שו"ע, שם, סי"ב.

(32) רשב"א, הובאו דבריו בשמלה חדשה סימן ח"י ס"י. בשו"ע אדה"ז, הל' שחיטה, סקח"י.

בדיקת הסכין - ע"י שני שו"ב

'מ"ש אודות הנחיצות בדדיקת הסכין ע"י שני שובי"ם, בודאי נכון הוא במאד, אלא שהדבר תלוי בהרבנים והעיקר בהשובי"ם. ולצערנו, רק לאט לאט הולך המצב ומשתפר, אף שאין לך דבר העומד בפני הרצון ואם היו הרבנים והשובי"ם רוצים באמת ובתוקף המתאים היו מצליחים בזה³³.

אופן הבדיקה

תפילה לפני הבדיקה

נכון שהשו"ב יתפלל קודם בדיקת הסכין שתהיה לו הרגשה טובה, ולא יכשל ח"ו³⁴. [יש שנהגו להתפלל תפילה מיוחדת ולא מצינו אצל אנ"ש שנהגו כן].

טבילה במקווה

חשוב שגם הבודק סכינים יקפיד על טבילה במקווה, שהטבילה מועילה מאוד להרגשה³⁵.

בישוב הדעת ובכוונת הלב

עיקר בדיקת הסכין הוא בישוב הדעת ובכוונת הלב. עינינו הרואות שלפעמים יבדוק הבודק את הסכין ולא ימצא בה פגימה, וכשהוא חוזר ובדוק שנית ימצא הפגימה. האמנם הפגימה נולדה בין שתי הבדיקות? אין זה אלא שלא כיוון הבודק לבו בראשונה ורק באחרונה פינה ליבו כראוי ויישב דעתו לבדיקה. אם כן, חייב השוחט לפנות לבו מכל מחשבות בעת הבדיקה, כדי שיכווין לבו ובכל כוחו לבדוק יפה. על אחת כמה וכמה שאין לו לדבר עם בני אדם בשעת הבדיקה³⁶. . וכל אדם יודע מהם הדברים המפריעים לו וגורמים לו טרדות ומחשבות.

לא לבדיקה מהירה

בשעת בדיקת הסכין אין לשוחט לפנות ליבו לדברים אחרים, אלא יכוין ליבו מאוד מאוד ויתרכז היטב בכל חושיו בבדיקת הסכין בלבד, וצריך לזה יישוב הדעת ויראת שמים. יש לבדוק את הסכין לאט לאט.

מסופר על שוחט שבא לקבל כתב 'קבלה' מרב גדול בירושלים, והראה לו את סכין השחיטה. לקח הרב את הסכין, פגם אותו, וביקש מהשוחט להעמידו שנית תוך עשר דקות. נטל

(33) אגרות קודש, ח"ט, עמ' שיג.

(34) דרכי תשובה, סי"ח, ס"ק קע"ו.

(35) סכין שחיטה כהלכתו, פ"ו סק"ז.

(36) רבינו יונה בספר משפטי בדיקת הסכין, הובאו דבריו בספר סכין שחיטה כהלכה, פ"ו סק"א.

סכין השחיטה

השוחט את הסכין, והחזירה לרב. אמר השוחט: יעמיד מר בעשר דקות סכין לשחיטה! את הסכין יש להעמיד עד שיהיה כהלכה, ועשר דקות לא יספקוני' טפח הרב על שכמו של השוחט ואמר: "אתה שוחט הגון".

השו"ב - ערני ומחודד חושים

כאשר הבדוק עייף או שידי עייפות אסור לו לבדוק את הסכין, שכן אין ביכולתו במצב כזה להרגיש מחמת העייפות. עייפות מביאה לחולשה כללית, נמנום וטעויות. מאותה סיבה אסור לשוחט עייף לשחוט אפילו בעייפות קלה³⁷. עליהם להיות ערניים נמצים ומחודדי חושים.

הבדיקה - בעמידה

אין לבדוק הסכין בישיבה, למרות שבישיבה דעתו מיושבת עליו יותר, שכן בסופו של דבר יצא שכרו בהפסדו של מיעוט הרגשתו מחמת שאבריו כבדים עליו³⁸. ויש שבדקו בישיבה, אך הקפידו שלא להניח המרפקים על ידיות הכסא, כי זה גורם קצת להרדמת ההרגשה בבדיקת הסכין³⁹.

בציפורן דווקא

יש שמסתפקים בבדיקת הסכין ע"י ראייה לאחר השחיטה, אך לדעת רבינו הזקן יש לבדוק דווקא בבדיקת ציפורן⁴⁰. אין לבדוק את הסכין בציפורן שהיתה במים חמים כגון לאחר שבדק את הריאה, אלא יבדוק כשהיא במצבה הטבעי.

ללא כפפות

טוב להחמיר שבעת הבדיקה לא יהיו על כף ידו כפפות בכלל, אף אם תהיינה אצבעותיו מגולות מתחילתן ועד סופן, מפני שהדבר מפריע לבדיקה⁴¹.

בדיקת הסכין - מראשו

יש לבדוק את הסכין מכל פגם אף בראשו וסופו, כלומר: במקום השפיץ, אף שבוודאי לא

37) ראה יד אפרים סימן א', דעת קדושים סימן ח' ס"ק כ"ג, דרכת ס"ס קע"ה לקשר לעומס כמות עופות וכו'.

38) שו"ת שם משמעון, יו"ד, סי א.

39) וכך נהג הגר"י לנדא ז"ל, כשבא בזקנותו למשחטה.

40) שו"ת אדה"ז, שער המילואים, ס"ד. וראה גם דעת קדושים, סימן ח"י, סק"ד.

41) עיי' שו"ת אגרות משה יו"ד ח"ב, סי' ט"ז, לעניין בדיקת ריאה שבזמן שלובש כפפה על היד מגרע ההרגשה כיון שעוד דבר מלוכלש עליה. ובספר סכין שחיטה כהלכתה, פ"ה, הערה ל"א, כתב דיש להחמיר בנוגע לסכין שחיטה דגם כפפות ניילון, וכן תחבושת או פלסטר על האצבע יכולים להפריע להרגשה, ולכן יבדוק באצבע אחרת. אכן, באחת ה'שחיטות' ערכתי יחד עם כמה שוחטים ניסיון בדבר. נוכחו לדעת בוודאות כי בדיקת הסכין עם כפפות, כאשר האצבעות מגולות, בהחלט משנה את ההרגשה של הציפורן לרעה.

ישחטו במקום הזה. שכן, כאשר יש פגימה בסכין, אסור לשחוט בה כלל אפילו בחלק החלק של הסכין.

כשחום היד - סביר

לא יבדוק הסכין כשהיד קרה ומצוננת משום שבזמן הקור מתקשה היד ויכולת תחושתה נפגעת, ואינה מרגישה היטב. יש להיזהר בזה במיוחד במשחטות התעשייתיות, שם שוחטים בשעת בוקר מוקדמת, ואז אפילו בקיץ מתקררות הידיים. וכמו כן, גם כשהיד חמה מדי, תחושתה נפגעת, ויש להיזהר מכך.

כמו כן לא יבדוק מיד לאחר שנת, או דיבר בטלפון וכיו"ב - כשהיד היתה מוגבהת זמן מרובה, משום שאי זרימת הדם ביד ממעטת את ההרגשה ופוגעת בבדיקה אם הסכין פגום.

לפני בדיקת הריאות

אין לבדוק את הסכין לאחר בדיקת ריאה, שאז הציפורן רכה ואינו יכול לבדוק יפה⁴².

רחיצת הסכין קודם לבדיקה

סכין מלוכלך אינו נבדק יפה. כדי להרגיש יפה בסכין, יש לרחצו קודם הבדיקה. לכן, כשמשיחז את הסכין על האבן יש לרחוץ אותה ואז לבצע את הבדיקה, שכן יש לחוש שתתייבש האפרורית של אבן ההשחזה על הסכין ותסתום את הפגימה⁴³.

לא מול המאוורר

אין לבדוק את הסכין בחוץ כשיש רוח, כי הרוח קשה לסכין. גם כיום, כשהשוחטים עומדים על הרמפה ומאוורר גדול נמצא שם, אין לבדוק הסכין ממולו אלא להפנות את הגב ולבדוק הסכין בצד השני.

הבדיקה - תחת מרות הרב

במענה לאחד השו"ב מאנ"ש שהגיע לסכסוך עם הרבנות בעירו, ולא היה מוכן להראות להם סכיני השחיטה שלו כתב הרבי: "ודאי, כמנהג כל שו"ב, מראה הסכין להרבנים ויבש"ט⁴⁴. בהזדמנות אחרת כתב הרבי: "נהוג בקהילות קודש - שהשו"ב מראה סכיניו להרבנים, ואינה מובנת התנגדותו למנהג זה שיסודה בשו"ע". (המשער הפירצה באם כל השו"ב יסרבו להראות הסכינים?)⁴⁵.

(42) דרכי תשובה, סימן י"ח, ס"ק ס"א.

(43) דרכי תשובה, סימן י"ח, ס"ק נ"ו.

(44) מקדש מלך, ח"א, עמ' 53.

(45) מקדש מלך, ח"א, עמ' 54.

סכין השחיטה

כשהרבי מבקש בקשה אישית

באחת היחידויות אמר הרבי להרב יהושוע חدد ממילאנו ('כפר חב"ד' גליון 900 עמ' 201): "אני רוצה לבקש ממך טובה אישית: גש לבית-המטבחים ותבדוק את החלפים [=סכיני השחיטה] אצל השוחטים. זה מנהג קדמון, ולו איישר חיילי, הייתי מנהיג זאת מחדש שהרבנים יגשו לבית-המטבחים ויבדקו את החלפים אצל השוחטים".

כאן הרבי הוסיף: "אף שמדובר בשוחטים יראי-שמים ובני-תורה, ומדובר גם באנ"ש - אולם כשיודעים שהרב מגיע לבדוק את החלפים, נזהרים יותר".

כשחזר למילאנו קרא הרב חدد לשוחטים ולמשגיחים, וסיפר להם על הוראת הרבי. יום אחד, כשהגיע במפתיע לבית-המטבחים, כבר היו תשע בהמות חתומות כ"כשרות"; שתי בהמות שחוטות נוספות נבדקו ולבסוף האחת נטרפה והאחת הוכשרה. הסתובב הרב חدد בחצר בית המטבחים וכששב מצא אחת-עשרה בהמות כשרות. אחרי בירור נודע שבטעות החתימו גם את הטריפה בחותמת כשרה.

מה עושים עכשיו? הסרכא שהיתה לבהמה הטריפה היתה על הצלעות, מהריאה אל הצלע. כשמורידים את הסרכא, חותכים חתיכת בשר מהצלעות, כדי שהסרכא תהיה תלויה במשהו. הרב חدد הציע: נבדוק באיזו בהמה חסרה חתיכת בשר ולפי זה נדע.

כך נמצאה הטריפה, וכך הובנה הוראת הרבי ובקשתו המיוחדת.

לימים, ב'יחידות' האחרונה שלו אצל הרבי, שאל אותו שוב: האם אתה עדיין הולך לבדוק את החלפים אצל השוחטים? הרב חدد ענה בשלילה, והרבי הקשה: הייתכן?! הרי בקשתי ממך טובה אישית! הרב חدد ענה שמצידו הוא מוכן לעשות זאת באש ובמים, ביום ובלילה אבל מישהו שלל בכל אופן את כניסתו לבית-המטבחים, הרבי הגיב: ככה?! ["גאר אזוי?!"].

פרק ג

הנהגות השוחט

יראת שמים

הקפדה יתירה על יראת שמים

'כעת שאין החכם בודק הסכין של שחיטה בתדירות לפני כל שחיטה, כבזמן התלמוד, צריכים לדקדק מאוד שיהיו השובי"ם הממונים, זהירים וזריזים וידועים ביראת ה', יותר משו"ב בזמן התלמוד; או שיהיה איש ירא שמים ביותר ממונה עליהם, לבדוק סכינם לפני השחיטה. אבל אם אינם זהירים וזריזין כל כך – אין להאמינם⁴⁶.

טבילה במקווה

א. מצד הדין אין לאסור שחיטה של שוחט שאינו טובל במקווה. אבל החמירו רבותינו מאוד בענין הזה כדעת המרדכי שהביא מאלדד הדני ששחיטת בעל קרי פגול. ואף דקיימא לן (ברכות כב, א) שביטלו את טבילת עזרא, היינו דווקא לתורה ולתפילה, אבל לענין מעשה השחיטה העניין חמור יותר, כפי שמובא בספרים. בנוסף לכך, מצד מעמדו ומצבו הרוחני האישי מחויב השו"ב להקפיד בטבילה זו שנהגו בה היראים לדבר ה'⁴⁷.

ב. ומי שאין לו מקווה, יוכל לתקן עצמו באמצעות ארבעים סאה שאובים, שטבילה זו מועילה⁴⁸. ואם אי אפשר גם בכך, יטיל על עצמו תשעה קבין מים (12 ליטר בערך) מכלי אחד או משני כלים וכו', ובלבד שלא תפסיק שפיכת הכלי האחת עד שתתחיל השפיכה מהכלי השני⁴⁹.

'קריאת שמע שעל המיטה' של השוחט

ק"ש שעל המיטה זהו זמן בו מתבוננים על מה שנעשה במשך כל היום, על הדברים הטובים, ועל הדברים הגרועים. לכל אחד יש את קריאת שמע שעל המיטה "שלו". אינה דומה קריאת שמע של בעל עסק לקריאת שמע של יושב אהל.

ביושבי אהל ושומרי משמרת הקודש גופא יש חילוקים. אין להשוות בין קריאת שמע של שמש בית הכנסת לבין קריאת שמע של שוחט העיר. ואין להשוות בין קריאת שמע של המלמד לקריאת שמע של המורה צדק או מורה הוראה.

קריאת שמע שעל המיטה דומה היא בזעיר אנפין כהודידי שבטרם צאת הנפש מהגוף, אלא שאז עוזבים לגמרי את היריד, תם המסחר של "היום לעשותם", ובקריאת שמע שעל המיטה שבכל לילה עדיין נמצאים בעיצומו של היריד, ועוד אפשר לפעול⁵⁰.

(46) שולחן ערוך רבינו, הל' שחיטה, קו"א סק"ט.

(47) וראה עוד בדרכי תשובה, ס"א, ס"ק פ"ד.

(48) כמו"ש במג"א, או"ח, סימן פח.

(49) שמלה חדשה, מטה אשר, סימן א, סק"ט.

(50) היום יום ו כסליו.

סדרי הלימוד

ההקדמה - רכישת ידיעות בתורה והנהגות טובות

'בהנוגע לאברכים הנ"ל ולימודם הלכות אומנות שו"ב - ע"פ הפסק דין ששו"ב צריך להיות אדם כשר ודרכיו מתוקנים; ויראת ה' על פניו; וגם שיהיה יודע ללמוד ולהבין בעצמו בגמרא ובפרש"י כו'; ירא שמים ביותר; וחרדים על דבר ה' ואינם נבהלים ונחפזים בדעתם כו"' (עיין שו"ע רבנו הזקן, יו"ד, ס"א, סק"ב. שו"ת שלו, ס"ט. שו"ת הצ"צ, חיו"ד, סי' יב ועוד) - הונהג מכמה וכמה שנים, שבהקדמה ללימוד עניני שו"ב צריכה להיות הכנה משך זמן שירכוש מעלות הדרושות הנ"ל. וההכנה כמובן היא על ידי לימוד תורה הקדושה בלי כל פניות אפילו פניות של קדושה, הנהגה טובה בכלל ובקיום המצות בהידור ביחוד ועוד.

ותקותי חזקה שכת"ר במכתביו אל הנ"ל יעוררם על הנ"ל פעם אחר פעם, ואשר לעת עתה לא יהיו טרודים כלל במחשבות ע"ד לימוד אומנות השו"ב וכו', כי אם בתורת ה' הפצם ובתורתו יגו יומם ולילה בשקידה ובחיות ד'כל עצמותי תאמרנה'. ובטח ימצא אותיות המתאימות להם, ויצליח⁵¹.

'במענה על שאלתו בענין לימוד שחיטת עופות, תחלה ילמוד שולחן ערוך אורח חיים, לידע כללית עניין ההנהגה הטובה על פי דין בארחות חיי יראת שמים. ואחרי כן ילמוד דיני שחיטה. ואם ימצאו ראוי מצד אימון ידיו וידיעת ההלכה והנהגה ביראת שמים, נכון אשר יתלמד אומנות שחיטת עופות, והשי"ת יעזרהו שיהיה ירא שמים למדן וחסיד⁵².

שינון ההלכות באופן תמידי

'טוב הדבר אשר התדברו בענין השו"ב אשר אלו שהתאמנו ושלא התאמנו עדיין כראוי במלאכת הקדש זו, הן בעצם העבודה והן בידיעת ההלכות על בורים, הנה יחזרו וימשיכו הלימוד בזה - אף כי כבר מהם שממלאים משרות זביחה - ושרבני אנ"ש ישגיחו ע"ז, וידוע הדבר אשר נוסף על ידיעת ההלכות ואומנות הזביחה, הנה עיקר בדבר⁵³.
'שיהיו לכם שיעורים קבועים בלימוד הלכות שו"ב, ולעבור עליהם מידי שנה⁵⁴.

שינון ההלכות - מספר שוחטים בצוותא

'טיפת חיים היה לי מכתבו המבשר מקביעות עתים לתורה ברבים אשר קבעו השובי"ם הנעלים והכי נכבדים, ה' עליהם יחיו, ללמוד הלכות שו"ב בחברותא, כי זו היא מגמת

51) אגרות קודש, חט"ז, עמ' קסב.

52) אגרות קודש כ"ק אדמו"ר מהורי"צ, ח"ט, עמ' שלו.

53) שו"ת אדה"ז, ס"ט. ובשו"ת צ"צ, יו"ד, סי"ב; ושער המילואים, סי' טו-יח.

54) אגרות קודש, ח"ח, עמ' שסב.

להתענג על טוב ישראל בהרבצת תורה ויראת שמים באהבת ישראל, ומצוה רבה קעביד אשר בשרני מזה⁵⁵.

לימוד עיוני בהלכות שחיטה - ובדא"ח

'כבר מלתי אמורה במרבית מכתביי אשר משרת שו"ב בעדת ישראל היא כהונת פאר במשרות הקדש. הרב הוא ראש העדה; והשו"ב הוא לב העדה. כי משרת השו"ב איננה רק איש ומאכלת בידו להספיק בשר כשר לעדתו, כי אם עליו להתענין גם במצבה המוסרי של עדתו ולקבוע שיעורי לימוד ברבים, נוסף על הקביעות המסודרת בשיעורי לימוד כל השובי"ם בחברותא.

ובזה הנני פונה אליו בבקשתי אשר לכל לראש ישתדל נא לעורר את בני גילו השובי"ם יחיו לקבוע שיעור לימוד עיוני בהלכות שחיטה בזמן ובמקום קבוע, שתי פעמים בשבוע בימי החול, באופן אשר כל השובי"ם שי' יוכלו להשתתף בהלימוד.

ואוסיף לבקשו לעורר את ידידנו אנ"ש שי' לקבוע שיעור לימוד דא"ח חסידות בשבת קדש בזמן המתאים לרבים באחד מספרי הוד כ"ק אבותינו רבותינו הקדושים זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע הנדפסים⁵⁶.

לא יעבור ג' ימים בלא לימוד חסידות

נהייתי לשמוע מהקביעות עתים שיש לו בתורה, אבל צריך להוסיף גם כן קביעות עתים בתורת החסידות. וזמן המתאים לזה הוא לכל הפחות ביום ב' וה' ושבת קדש, שלא יעבור ג' ימים בלא פנימיות התורה, וכל המוסיף מוסיפין לו. ובטח ידוע לו מהכתוב בכמה מקומות אשר שו"ב צריך להיות ירא שמים ביותר (ועיין גם בשו"ת צ"צ חיר"ד סי"ב). טוב מאוד שנשמר הוא מעייפות כשצריך ללכת למלאכתו, מלאכת הזביחה⁵⁷.

השוחט החסידי

השוחטים - חסידיים

בעיירה אחת התפנתה משרת הרב דמתא, וכמו כן צריכים היו למנות גם שוחטים חדשים. החסידים והמתנגדים החלו בדין ודברים על המשרות הללו, ומאחר שלא הצליחו להתפשר ולהגיע לעמק השוה, סיכמו ביניהם שיביאו את טענותיהם וישטחום בפני אדמו"ר ה"צמח צדק". לאחר ששמע את טענותיהם ודרישותיהם של שני הצדדים, הציע ה"צמח צדק":

(55) אגרות קודש כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ, ח"ז, עמ' שעב.

(56) אגרות קודש כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ, ח"ח, עמ' קלב.

(57) אגרות קודש, ח"ד, עמ' קטז.

”משרת הרב תימסר למתנגדים; ואילו השוחטים כולם יהיו מעדת החסידים”⁵⁸.

הקפדה על איכות השוחט

פלוגי העיר בפני אחד מגאוני החסידים, כי ה”צמח צדק” דווקא אינו מן המחמירים בנוגע לדיני שחיטה ולגבי השוחט. השיב לו החסיד: טעות בידך. הרבי אומנם הקל לפעמים בעניין פרטי, בדיני שחיטה, במידה ומצא לכך יסוד וסמך, סעיפים וסניפים וכו’, אולם בשוחט עצמו – חלילה להקל ולחפש היתרים. שאיכות השחיטה היא עניין כללי ותמידי⁵⁹.

להיות מוכן...

שוחט חסידי אחד, כששכב בסוף ימיו על ערש דווי, היה חוזר ללא הפסק בעל פה, על הלכות שחיטה.

שאלוהו: לשם מה משנן אתה את הלכות? והרי זקן וחלוש אתה, ואינך מבקש לשוב ולהיות שוחט!

ענה החסיד: אני חש כי ימי ספורים. כאשר אבוא לפני בית דין של מעלה, בוודאי ישאלוני: אתה, שהיית שוחט כל ימי חיך, האם זוכר אתה את ההלכה בענין זה או זה? לכן משנן אני היטב את כל פרטי ההלכות, לפני היציאה לדרך, למען אוכל לענות על כל שאלה בשפה ברורה מבלי לגמגם...⁶⁰

”הוא נועל קאלשין!”

פעם באו אל אדמו”ר הצ”צ שני טוענים מן העיר נעוול, כאשר לכל אחד מהם שוחט משלו, וטענות על השוחט של הצד השני. אחת הקובלנות היתה: ”והוא נועל גם קאלאשין” [ערדליים. בימיהם, סימן של מודרניות] ה”צמח צדק” האזין לכל הטענות אולם לא התייחס אליהן. אך באשר לטענת הערדליים, נענה ואמר: כיצד קורה, באמת, ששוחט ינעל ערדליים?!

אמר הצמח צדק: הירשל שלי (השוחט של הרבי) הוא בוודאי ירא שמים, והוא מסתדר ללא ערדליים...⁶¹

שוחט שהתחיל ללכת בגילוי ראש

’במענה למכתבו... בו כתב בהנוגע לשו”ב שהתחיל פתאום ללכת בגילוי ראש, באם זה נוגע לכשרות שחיטתו.

58) אוצר פתגמי חב”ד, ח”א, עמ’ 229.

59) אוצר פתגמי חב”ד, ח”א, עמ’ 229.

60) אוצר פתגמי חב”ד, ח”א, עמ’ 231.

61) אוצר פתגמי חב”ד, ח”א, עמ’ 230.

ובדאי ידוע לו המאורע שלפני כמה דורות, שאסרו בפועל שחיטתו של שו"ב מפני שלבש קאלאשין, אף שכמובן בהענין מצד עצמו אין כל איסור. אלא שבזמן ההוא היתה זו הוכחה, אשר סר מדרך הישר, והרי שו"ב צריך להיות ירא שמים ביותר וביותר, וכמבואר בשו"ע לרבנו הזקן ובשו"ת נכדו אדמו"ר הצ"צ הלכות שחיטה. ועל דרך זה בנדון דידן, והרי עניין גילוי הראש, שלא בערך חמור ביותר וביותר מאשר לבישת קאלאשין, וק"ל⁶².

גילוח הזקן

דברים חריפים אלו, שכתב הרבי הרי"צ, קובעים נחרצות כי על השוחט להיות עטור בזקן:

'והנה כל זה היה במדינת רוסיא פולין וגאליציא וכו' מקום שם נתפשטה תורת החסידות, בין חסידות חב"ד ובין החסידות הוואהלינית הפולנית והגליציאית וכו'. להיות שבכללות היו המדינות ההם מיושבות מיהודים יראי אלקים בני תורה והאוויר היה צח באמונה טהורה באחדות הבורא באהבת התורה ובחיבת המצות, ואף אם היו חלוקי נוסחאות, הנה בנוגע ליראת שמים לא נמצא בו תורה מיקל לעצמו באותן ההיתרים שבאו מחוץ למדינה כשיטת אשכנז וכדומה, ומה גם רב דתי – חוץ מהרבנים מטעם הממשלה – או שו"ב שיקיל לספר זקנו ח"ו וח"ו. ושום איש, גם הפחות שבפחותים, לא היה אוכל אז משחיטתם והוראתם ותקומה לא היתה לרב ושו"ב כזה בשום קהלה בעדת ישראל. ורק כשנתרבו המורים של חברת מפיצי השכלה, שרובם ככולם פורקי עול ופוקרים, השחיתו את הצעירים והנוער להקל בכל איסורי תורה.

וכשנתפשט נגע תספורת הזקן בין תלמידי השייבות אחז הגאון... ודרש להטיל איסור על הרבנים לתת להם סמיכות חכמים, ועל השוב"ם מללמדם אומנות הזביחה, ועל קהלות הקדש שלא לתת להם שום משרה של קדש...

אבל במדינה זו אשר רבות בשנים הרעילו את רחוב היהודים בארס של כפירה הצופה בחירוף וגידוף את כל הקדוש בישראל⁶³.

ובמקום אחר קובע כ"ק אדמו"ר הרי"צ:

"ועל שאלותיו, בדבר השו"ב אם הוא אומן וירא שמים יכול לאכול משחיטתו, כי בענין תספורת הזקן יש נפקא מינא לדינא בין בן מדינתנו בכלל ו[מ] שהוא מ[ג]זע החסידים בפרט – שלא קיבלו ההיתר דרבני איטאליע ואשכנז; ובין בני מדינה אשר קיבלו ההיתר"⁶⁴.

62) אגרות קודש, ח"ח, עמ' שנ.

63) אגרות קודש כ"ק אדמו"ר מהו"רי"צ, ח"ו, עמ' שלד.

64) אגרות קודש כ"ק אדמו"ר מהו"רי"צ, ח"ד, עמ' תקנח.

השחיטה החסידית - השגחה צמודה

"מה שאינו יכול להשיג בעצמו משך כל היום על הכשרות - אינו פוטר אותו מהאחריות, אלא צריך להתחכם ולהתיישב באיזה אופן שההשגחה תהיה במילואה על-ידי אחרים העומדים תחת פקודתו, וזכות הרבים, הזקוקים למאכל כשר, תעמוד לו להצליח בזה"⁶⁵.

"במענה על כתבו... אודות התייסדות חנות בשר עם בית חרושת לווארשט [=נקניק] עם שותפין יודעי מלאכת עשיית ווארשט, הוא דבר נכון במאוד. ועדת חסידי חב"ד נזהרים בתקנה מסודרה מהוד כ"ק רבינו הזקן, והחמירו בהנהגה זו הוד כ"ק אבותינו רבותינו הקדושים כל אחד בזמן נשיאותו, אשר העוסק במכירת בשר, או בתעשייה של בשר מעושן ובווארשט, אשר גם אפילו המוחזק לירא אלוקים, יודע תורה ובעל מידות חסידות - צריך למשיג תמיד, ובוודאי ישמרו לקיים הנהגה מסודרה זו..."⁶⁶.

שחיטה חב"דית

'שחיטה חב"דית' היא שחיטה כזו, שנשחטה על-ידי שוחט שהרבי של חב"ד הוא אחראי על שחיטתו. ועל מי יכולים לקחת אחריות שהוא 'חב"די'? על זה שלומד חסידות חב"ד."

"והרבי הוסיף ואמר: "הרי השוחט צריך להיות ירא-שמים באמת, והדרך לבוא לידי כך מפורשת ברמב"ם (הל'יסודי-התורה פ"ב ה"ב): 'והיאך היא הדרך לאהבתו ויראתו? בשעה שיתבונן האדם במעשיו ויראה מהן חכמתו וכו', ומי שרוצה ללמוד על גדולת ה' ולהתבונן בה, הרי הדרך לזה היא לימוד חסידות חב"ד..."⁶⁷.

65) אגרות קודש, ח"י, עמ' רנח.

66) אגרות קודש, ח"י, עמ' ריט.

67) יחידות של הרב יצחק הכהן הענדל ז"ל - רב קהילת חב"ד במונטריאל.

פרק ז

לפנו השחיטה

לפני השחיטה

הזריקות - רקע עובדתי

בתרנגולי הודו - האפרוח מקבל חיסונים מיד לאחר לידתו, רובם ניתנים לתוך השריר, אך ישנם זריקות תת עוריות. כאשר החיסון הוא תת עורי מיקומו יכול להיות בצוואר, בעורף, בבית השחי - לפי נוחות העובד.

בעופות - אין קביעות בזמן החיסון, זמן החיסון נע בין יום אחד לארבעה חודשים. בדרך כלל ניתן החיסון בגיל 14-7 יום לחיסון ראשון, בגיל חודש חיסון שני, ובגיל 7-8 שבועות חיסון שלישי.

שיטת החיסון

קיימות כמה שיטות חיסון:

- דרך הפה באמצעות המזון והשתייה.
- טיפות עיניים.
- ריסוס החומר באוויר (ערפול).
- זריקות שריריות או תת עוריות.
- משחה בפי הטבעת.

מטרת החיסון

מניעת מחלות:

- ניו קאסל.
- אבעבועות.
- דלקת דרכי נשימה, הנקראת "לארינמו".

פיקוח על ההזרקות

ההזרקה המתבצעת ביום הראשון לחיי האפרוח בעייתית יותר, מכיוון שהיא מוזרקת בעורף האפרוח כשהוא קטן מאוד. הסיכון ל"נקובת הוושט" (= שאם הוושט ניקב אפילו נקב כלשהוא - נטרף בעל החיים) הוא גדול ביותר. ולכן במקומות מפקחים זריקה זו ניתנת באמצעות ערפול עם מכשירי אדים או במי השתייה.

כשמזריקים בירך צריך להקפיד שלא לפגוע בצומת הגידים. שכן אם צומת הגידים פגוע ייתכן שהעוף טרף.

למעשה, חיסון זה ניתן גם לבצע בזמן שהאפרוח עדיין בתוך הביצה. בתוך הביצה עצמה ישנו מקום שבו נמצא האפרוח - בחלק התחתון - מעליו מערכת כלי הדם, ובסוף ישנו חלל קטן. לתוך אותו חלל ניתן להחדיר את המחט הקטנה בכדי לבצע את החיסון מבלי לגעת באפרוח. חיסון זה יכול להתבצע רק ביום השבע עשרה להתרקות האפרוח בביצה.

אם יקבל האפרוח חיסון יום קודם, לא תהיה שום תועלת, ואם יינתן באיחור של יום האפרוח ימות.

הדברים העיקריים עליהם משגיחים בזמן ההזרקה לאפרוחים הם: אופן תפיסת העוף; תפיסת המזרק; צורת החדרת המחט מתחת העור; מיקום ההזרקה המדויק; אורך המזרק.

בשאלת הזריקות כתבו הגאון רבי צבי פסח פרנק ז"ל⁶⁸ והגאון רבי יצחק וייס ז"ל⁶⁹ שאותם התרנגולים הידועים שהזריקו בהם, יש לחוש לנקיבת איברים הפנימיים, וכל שכן אם יש לחוש לנקיבת "הסימנים" (הכוונה לווט וכו') – אין להתירם. ואלה שלא ידוע אם הזריקו בהם ובאיזה מקום הזריקו – מעיקר הדין יש להתירם. ויש לדקדק לקנות מאותם היודעים שלא הזריקו בהם רק בשוק למעלה מצומת הגידים.

העמסת התרנגולים ושינועם לשחיטה

השו"ע (יו"ד, סי' נח, ס"א) כותב: 'נפולה' אסורה. כיצד? בהמה שנפלה אם הייתה עומדת על רגליה כשנפלה, אם יש מכריסה עד המקום שנפלה עשרה טפחים, חוששין שמא נתרסקו אבריה'. וכותב על זה הרמ"א: 'ואין חילוק בזה בין בהמה לעוף, ובעוף נמי דינא הכי'.

בעבר, אחת הבעיות הקשות בנושא השחיטה הייתה בעיית "הנפולה", כאשר העמסת התרנגולים לשחיטה הייתה נעשית בתוך ארגזי פלסטיק, והיה קיים חשש שבזמן העמסה וכו' הפועלים עלולים לזרוק את ארגי הפלסטיק כשהעופות בתוכם ואז יפסלו העופות מדין "נפולה".

כיום העמסת העופות מתבצע לתוך כלובי ברזל מיוחדים המחולקים לתאים כעין מגירות, בכל תא מוכנסים בערך עשרים עופות תלוי בגודל ובמזג אוויר.

אך עדיין ישנה בעיה שהפועלים המעמיסים את העופות לתוך המגירות ממהרים ומזדרזים במלאכתם ומיד כאשר מתמלאת המגירה סוגרים אותה בחוזקה ובחופזה, למרות שחלק מהעופות עדיין עם ראש מורם כלפי מעלה, ואם כן, בסגירת המגירה בכח הרי הם מקבלים מכה חזקה בראש הגורמת לניבול וכו'. וצריך להקפיד ולהיזהר בזה.

כמו כן, בעיה זו עודנה קיימת בשחיטת תרנגולי הודו. הכלובים של תרנגולי ההודו בנויים בצורה שונה מכלובי העופות. הבעיה היא בעיקר כאשר מורידים את תרנגולי ההודו הנמצאים בתאים העליונים של הכלוב, שאז, תוך כדי הוצאתם מהכלוב, הפועלים משליכים אותם למטה בערך גובה של מטר וחצי עד שני מטר.

68) שו"ת הר צבי, יו"ד, כב, חשב להתיר. ובסימן קכב פסק לחומרא.

69) שו"ת מנחת יצחק ח"ו סי' נ"ג.

פרק ה

**נקודות מעשיות
בתהליך הכשרת העופות**

נקודות מעשיות

מריטת נוצות לפני שחיטה

בשחיטות שתחת ההשגחות המהודרות נהוג שהשוחט מורט קצת נוצות במקום השחיטה לפני השחיטה. בעבר, היה צורך לעשות זאת מפני שסכין השחיטה היה עשוי ממתכת שעלולה להתקלקל מהנוצות בזמן השחיטה. אך בימינו סוג המתכת ממנו עושים את הסכין הוא סוג חזק, ולכן בעיה זו אינה קיימת עוד.

יחד עם זאת, קיימת סיבה נוספת המזיקה את מריטת הנוצות – חשש "שהיה" – כלומר, אלמלא מריטת הנוצות וסילוק הנוצות לצדדים לפני השחיטה, הנוצות נחתכות אף הן בעת השחיטה. וזה מעורר חשש של הפסקת השחיטה (היינו חיתוך הסימנים) לזמן מה באמצע השחיטה שזה פסול של "שהייה", בדומה למה שכתב הרמ"א (בסימן כג ס"ב), שאם נמצא לאחר השחיטה גומי או כיוצא בזה מונח בוושט או בקנה ונשחט עמו – טריפה, משום חשש "שהייה" במשהו.

בנושא זה דן באריכות הגר"מ בראנדסדארעפר שליט"א חבר הבד"צ העדה החרדית⁷⁰. את דבריו שם הוא מסיים במילים חריפות הבאות: "שוחט שאינו נזהר במריטת הנוצות – אסור לאכול משחיטתו, וצריך למחות כנגדו ולהעבירו מתפקידו".

באותה נשימה יש לציין, כי ישנם מקרים בהם מריטת הנוצות היא בלתי ישימה, מפני שאין את מה להוריד. העופות כה קטנים, ואין להם נוצות שיפריעו לשחיטה וכיו"ב.

אמנם, יש שפסקו שאין צורך להסיר הנוצות. כיון שמריטת הנוצות יכולה להביא לדימום בצוואר, דבר האסור מחשש פגיעה בוושט אלו שמורטים הנוצות צריכים לבדוק מספר שניות לאחר המריטה אם אכן יצא דם, אבל אי אפשר להבחין בכך מיד, משום שהשוחט תופס את הצוואר באופן כזה שהדם נעצר ורק לאחר השחיטה שהצוואר משתחרר הדם יוצא⁷¹.

מנוחת השוחט, ומספר העופות הנשחטים בדקה

כמובן, השחיטה היא – היא הבסיס לכשרות העוף. כל פגם בסכין, או חיתוך לא נכון, יכול לגרום לכך שהעוף יהא טרף. לכן, חשוב מאוד בחשיבות ראשונה במעלה שהשוחט לא יהא עייף. עליו לבוא לשחיטה אחר מנוחה טובה וראויה, ולא לאחר משמרת עבודה במשחטה אחרת. רק כך יהיה באפשרותו לשחוט במתינות, להיות רגיש ובעל תחושה טובה בבדיקת הסכין לעצמו. מסיבה זו, על השוחט לשחוט לא יותר מ-12 עופות לדקה. [יש המקפידים

(70) שו"ת קנה בשם, ח"ב, סל"ד.

(71) הספר "זובחת כאשר צויתך" ליקט את כל נושא מריטת הנוצות לפני השחיטה. ועיין עוד ב'סכין שחיטה כהלכתה' פכ"ב, סקל"א.

לא יותר מ100].

זוהי הקפדה חשובה. צריך להבין שהגבלה דלעיל בנוגע למספר העופות הנשחטים בדקה, יש לה השלכות נרחבות מבחינות רבות. כפי שהוזכר לעיל, אחד הפרטים החשובים בשחיטה הוא בדיקת הסכין, שחלילה לא יהא בו הרגש או פגם. בכדי שהשוחט אכן יוכל לבדוק את הסכין כראוי, עליו להיות ערני ובעל רגש בציפורן. דבר זה אינו יכול להתאפשר אם השוחט מאמץ את ידו יתיר על ההגבלה האמורה, כי במשך העבודה שרירי היד מתאמצים, ובאופן טבעי נעשים פחות רגישים. התוצאה הישירה היא שהשוחט לא יוכל להרגיש את הסכין בצורה הכי טובה בזמן הבדיקה. ולכן, כמובן, יש להגביל את כמות השחיטה של כל שוחט.

לאחר כל 'תא' – (בערך 18–20 עופות תלוי בגודל התא ובעונת השנה, כמה עופות נכנסים בכל תא) – השוחט יבדוק לעצמו את הסכין.

חשוב להבהיר, כי אין לשחוט במיושב, כי הדבר עלול לגרום לחשש 'דרסה', היינו הפעלת לחץ על הסכין במהלך השחיטה וחיתוך הסימנים בלי "משיכה", שאז העוף נעשה נבילה מדאורייתא, דכתיב "ושחט" – ואין ושחט אלא ו"משך"⁷².

שוחט שיש לו חום

שוחט שיש לו חום גבוה לא ישחט, ואפילו בחום גבוה קצת לא ישחט. מידת 'חום גבוה קצת' תלויה בכל אדם לפום שיעורא דיליה. לכן ראוי לשים לב במיוחד בימי החורף, שהרבה לוקים בצינה וקור במקום השחיטה, כאשר הרגשתו הכללית של השוחט גורמת להפסד יישוב הדעת ויכולת תפקוד – עליו להימנע משחיטה באותו זמן. ומן הראוי שהחלטה זו תתקבל על ידי הרב.

הפסקה בין שחיטה לשחיטה

מאותו טעם, אין לאפשר לשוחט לשחוט ברצף. זמן השחיטה המקובל בכשרויות מהודרות הוא: חצי שעה עבודה, וחצי שעה מנוחה, אך חשוב להבהיר כי מנוחה הכוונה מנוחה של ממש ולא "מנוחה" בה השוחט עובד לתקן ולשפר את הסכין, כי לפעמים זה מעייף יותר מעצם השחיטה, ויצא שכרו בהפסדו. יחד עם זאת, כמובן, שתיקון קל לסכין אינו מהווה בעיה.

מאוורר במהלך הבדיקה

צריך להיזהר שהמאוורר בעמדת השחיטה לא יעיף (בזמן השחיטה) נוצות על גבי הסכין ובית השחיטה מחשש 'חלדה'. [חלדה היינו – ששחיתו טמונה, כחולדה זו שמכסה עצמה. ובין שהכניס הסכין תחת הסימנים ושחט מלמטה למעלה, ובין שהכניס הסכין תחת סימן

72) באר היטב, סכ"ד, סק"ג. כה"ח סימן כ"ד סקב"ד. שמלה חדשה סימן כד ס"א.

נקודות מעשיות

אחד ושחט העליון ממטה למעלה והתחתון כהלכתו, אפילו שחט התחתון תחת הראשון כהלכתו, והוציא הסכין ושחט אחר כך העליון כהלכתו – כל אלו נבלה מדאורייתא⁷³].

תהליך בדיקת והכשרת העוף

לאחר השחיטה עובר העוף למריטה שם גם חותכים לו את קצות הכנפיים בכדי שהדם היוצא במליחה יהא מהיכן לצאת, וכן חותכים לו את "בית השחיטה" היות ויש שם הצטברות גדולה של דם בזמן השחיטה.

תהליך בדיקת והכשרת העוף מורכב מתת – תהליכים המפורטים ברשימה שלפנינו. להלן נדון בכל אחד בהרחבה יחסית, במיקוד תשומת הלב להקפדות האקטואליות הנדרשות למי שמעוניין לאכול עוף שכשרותו אכן מהודרת.

חשוב להדגיש כי המשגיחים שתפקידם לבדוק את המפורט לקמן צריכים להיות בעלי נסיון רב, ויראי שמים היודעים את ההלכה כמו שצריך.

מספר המשגיחים תלוי בסדר גודל השחיטה, בדרך כלל כאשר ישנם 3 שוחטים בכל משמרת ישנם 3 משגיחים הבודקים ריאות, 3 משגיחים הבודקים גידים ו"בוקא דאטמא", 31 משגיחים להחלפה בכדי שיוכלו לנוח. [יש המצריכים אף יותר משגיחים].

תפקיד המשגיחים לבדוק:

- בדיקת ריאות.
- בדיקת מעיים.
- בדיקת צומת הגידים.
- 'בוקא דאטמא'.
- בדיקת נקיון משאריות חלקי-פנים.
- צרירות דם.
- שרייה.
- מליחה.
- הדחה.
- פירוק ואריזה.

בדיקת הריאות

באופן כללי, קיים הבדל מהותי בין ריאת העוף לבין ריאת הבהמה. אכן, באופן טבעי נדמה שריאת העוף אמורה להיות מוגנת יותר עקב המיקום הטבעי שלה בין הצלעות של העוף המגן על הריאה מפני נפילה וכד', לעומת ריאת הבהמה המרחפת בחלל החזה.

(73) שמלה חדשה, סימן כד, ס"ט.

יחד עם זאת, בריאות העוף מקננת מחלה הפוגעת בכושר הנשימה שלהם. בשלבים הראשונים של המחלה מתהווה כמין ליחה, הדומה למוגלה, בשקיות האוויר היוצאות מקרומי הריאה, והליחה מתרכזת בשקיות האוויר ליד הכליות. לעיתים מתפשטת מחלה זו עד בשר הריאה, ויש שהיא חודרת הלאה וגורמת להצטברות הליחה, באופן שהליחה ממלאה חלק ניכר מהריאה. מחלה זו עלולה לפגוע גם בקרומי הריאה ולפגוע בהם.

1. כמו כן קיימות מספר מחלות נוספות בריאה הבאות לידי ביטוי בכמה אפשרויות:
 2. ריאות המשנות את צבען הטבעי מצבע ורוד לצבע חום הנוטה ללבן.
 3. ריאות המלאות במגולה בקצוות הריאה ואף לפעמים בתוך הריאה עצמה.
 4. ריאות מרוסקות או מפוררות.
 5. ריאה נפוחה, יבשה, צמקה (שהתכווצה).
- מכאן נובע הצורך ההכרחי לבדוק היטב את הריאות, לבל יהיו בעלי אחת מן המחלות המגדירות את העוף כטריפה.

בדיקה ידנית וללא כפפות

יש לבדוק את הריאות בדיקה ידנית, ואין להסתפק בראיה בלבד. כמו כן, אין לבדוק כשעל היד יש כפפה וכדומה, אפילו באם הכפפה דקה היא ביותר. הסיבה לזה יש מי שכתב, שדווקא **בשר האדם** הוא המרגיש בטבע, שטבוע בו 'כוח המרגיש', וכיון שהוא מכוסה ודאי אינו מרגיש בטוב שהרי מפסיק דבר שאין בו כח המרגיש. **לכן ודאי כאשר בשר היד מכוסה, לא יהיה בכוחו לחוש ולהרגיש היטב, והעוף אסור כאילו לא בדק הריאה.** וטוב להחמיר שגם **כף היד** לא יהיה לבוש בבתי ידיים בשעה שבודק אף שקצות אצבעותיו מגולות⁷⁴.

בדיקת ריאות בעופות בחוץ לארץ

ישנם מקומות בהם העופות מוחזקים ללא חשש בעיה בריאות, ויש לבדוק כל מקום בפני עצמו כדי להחזיק בחזקה שאין בהם חשש.

בדיקת מעיים

במקום הטבור לפעמים נשארים חלקי אוכל וכתוצאה מכך נעשה מוגלה במעיים, עובדה זו עלולה לגרום שאלות קשות בהלכות טרפות מצד נקב במעיים ולכן בודקים ע"י משגית.

בדיקת צומת הגידים

ברגלי העוף – ששה עשר גידים בכל רגל העוברים מהשוק לחלק התחתון של הרגל. לעומת רגלי הבהמה הכוללים שלושה גידים בלבד בכל רגל. ההלכה קובעת כי כאשר נפסק אחד מהגידים בעוף, **העוף טרף**.

(74) שו"ת אגרות משה, יו"ד, ח"ב, סימן טז.

נקודות מעשיות

צריך לקחת בחשבון את העובדה שבעיית צומת הגידים קיימת בעיקר בדורנו. יוצא מצב אבסורדי, כי אף שהשוקיים נראים בריאים לחלוטין מבחינת המראה הרגיל, הרי בכל זאת כאשר פותחים את השוקיים מגלים כי יתכן שאחד הגידים נקרע. ואז יש להבחין ולבדוק האם הקרע נקרע בחייו של התרנגול שאז הוא טריפה, או שהקרע נעשה בזמן פתיחת השוק ע"י המשגיח.

הפרמטרים לברר את הגורם לקריעת הגיד הם בדרך כלל כדלקמן:

- **צבע הגיד:** גיד בריא צבעו לבן כהה; גיד שנשתנה צבעו לצהבהב – מוגלתי, ויש בכך אות לכך שהוא נקרע עוד בחייו של התרנגול, ודינו טרף.
- **גיד עטוף:** אם הגיד עטוף בקרומים שנתהוו מחמת ליחה שהצטברה. יש בכך סימן שהגיד נקרע בחיי התרנגול, ודינו טרף.
- **מבנה הגיד:** גיד בריא נראה ישר ולא מפותל, לעומת גיד חולה נראה מתפתל.
- **בלוטה בראש הגיד:** אם יש בראש הגיד שנקרע מעין בלוטה כמו כפתור, הרי זה סימן שהגיד חולה. אך אם אין שום הרגשת בליטות זו, הרי זה סימן שהגיד נקרע בזמן פתיחת השוק ע"י המשגיח.
- **גיד בריא** אינו נקרע במשיכה, מה שאין כן גיד חולה שלפעמים נראה כמחובר ע"י רקמה הנוצרת שם וע"י משיכה קלה נקרע הוא טריפה.

בדיקת גידים בחוץ לארץ

בחוץ לארץ בעיית צומת הגידים קיימת פחות, אך יש לבדוק כל מקום ומקום בפני עצמו בכדי להחזיק זאת ב"חזקה" שמחלה זו בגידים לא קיימת.

מיקום הבדיקה

קיימות שתי שיטות היכן לבצע את הבדיקה: יש שבודקים ברגל התחתונה (שבדרך כלל נזרקת, ואינה נמכרת לאכילה), היינו בחלק הצהוב של הרגל. ויש שבודקים בחלק התחתון של הרגל עצמו (הנמכר לאכילה), הנקרא "שוק".

מחלת הגידים

השתכללות הטכנולוגיה בעולם קידמה את תעשיית המזון בצעדי ענק. תכלית גיוס המדע לשרותי התעשייה בכלל ומשק החקלאות ומשק החי בפרט, הייתה ועודנה להגיע למקסימום ייצור איכותי ולמקסימום חיי מדף במינימום השקעה.

גידול עופות בכלל מצריך השקעה מרובה בהאכלה, השקיה, השגחה רפואית שוטפת, חימום בימות החורף, ושטחי גידול מתאימים בלולים ענקיים.

מאליו מובן, כי גידול העוף בזמננו, בעידן המודרני, שונה בתכלית מגידול העופות בתקופות הקודמות.

בשיטה המודרנית קוצרו חיי העוף מחצי שנה שהיה גדל בחצר הבית בעבר, לארבעים יום בהם העוף גדל כיום בתוך לול מודרני. בנוסף, בימים עברו העוף היה גדל בדרך טבעית. אכל בקצב שלו, ואט אט גדל והתפתח. לעומת זאת, גידול העופות המודרני הוא מהיר ולא פרופורציונאלי ביחס לתהליך הטבעי. בין יתר הפעולות הננקטות בשיטת הגידול המהיר, נמנית האכלת האפרוחים והעופות באוכל מרוכז בעל תכונות פיטום מהירות.

בדרך גידול זו איבדו הטכנולוגים את השליטה על תופעות לזוי הקיימות בגידול הבא ע"י פיטום מהיר.

הדבר בא לידי ביטוי בעיקר בגידי העוף. הפטם אכן התפתח במהירות, אך גידיו לא צמחו באותו קצב. כך קרה, שגידיים המתאימים לשאת משקל גוף של ק"ג וחצי נאלצו לשאת משקל של שני ק"ג ואף יותר. וכפי שגלגלי קטנוע שיותקנו לרכב כבד לא יעמדו בעומס ויתפוצצו, כך הגידיים של העוף, למרות גמישותם, פשוט נקרעו. והדבר מצוי בעיקר בגיד העבה.

סיבות נוספות ל'התפוצצות' הגידיים: עמידת העוף על משטחים לא נוחים, הגורמות למאמץ מיוחד על הגידיים בכדי לייצב את העוף ומחסור בויטמינים החסרים לצמיחתם של הגידיים באופן מקביל להתפתחות כללית של העוף.

כל אלו חברו יחד לתוצאה של בעיית הגידיים הגורמת למשקים שלמים שעופותיהם ימצאו טרפים בצומת הגידיים.

קיימות בעיות נוספות בצומת הגידיים: שמיטת גידיים, דלקות, התקשות המיתרים וקריעתם ועוד. באופן כללי, כל אלו הם שינויים במבנה הגידיים. שינויים אלו נעשים בדרך כלל, בעופות בזמננו, שגידולם הוא באופן תעשייתי והעופות אינם גדלים בצורה טבעית-אורגנית. אם נקח לדוגמא את קריעת הגידיים הנגרם כתוצאה מפיטום יתר של העוף, העוף מגיע למשקל גבוה, לכן יש מעמסה של משקל יתר על מיתרים אלה.

גידיים בתרנגול הודו

בתרנגול הודו ישנו גיד, נוסף על הגידיים הקיימים גם בעוף, הנקרא "גיד העוטף". גיד זה עוטף את הגידיים הרגילים, ואם גיד זה נקרע מתעוררת בעיה. חשוב להדגיש כי בדיקה זו דורשת לשם ביצועה כראוי ידע רב הן מצד מיקום הגיד והן מבחינת אופן מציאת הקרע, היות ובזמן פתיחת הרגל יכול הסכין לחתוך את הגיד ולא נוכל לדעת באיזה שלב הגיד נחתך והאם הוא טרף.

לאחרונה נתגלו יותר ויותר בעיות בצומת הגידיים גם בתרנגולי הודו, לכן יש לבדוק את הגידיים. ויש להעיר, שבדיקת הגידיים בהודו על ידי מישוש באזור הרגל והשוק - כאשר הוא תלוי על ה'ליני' (פס-הייצור) - אינה מספקת, כי משקל תרנגול ההודו מושך כלפי מטה

נקודות מעשיות

ומותח הגידים באזור הרגל והשוק, ולכן לא מרגישים כל 'ריעותא'.

בדיקת הקורקבן

יש לבדוק את הקורקבן שלא יהא מנוקב, וכן שלא ימצא בתוכו מחט או כל דבר אחר. ואם מצא, יש לשאול רב המתמצה בהלכות אלו מה ההלכה בזה.

חיתוך הגרון

בגרון ההודו ישנו גיד עם הרבה דם, לכן לפני השריה יש לחתוך לאורך הגרון 3 חתכים כדי שהדם יצא מהגיד בזמן המליחה.

'בוקא דאטמא'

כפי שקובעת ההלכה, אחד מסוגי הטריפות בעוף, הוא כאשר "עצם הקולית" נשמטת ממקום חיבורה בעצם הכף, כשצורת החיבור הנדרשת היא כאשר העצם שקועה בתוך גומה. אם נשמטת העצם לאחר שחיטה, אין בזה איסור והעוף כשר, אך אם נשמטה העצם ממקומה קודם השחיטה – העוף טרף.

עבודת המשגיחים

הבדיקות הנ"ל צריכות להיעשות ע"י צוות משגיחים מומחים, יראי שמים, היודעים את ההלכה לבוריה ויחד עם זאת בעלי מקצוע עם ניסיון מעשי. כמו כן, בעת הבדיקה יש להקפיד על כך שה'ליין' עליו נוסע העוף לא יסע במהירות, בכדי שבדיקת המשגיח תיעשה במתינות ובצורה נכונה, או לבדוק את העוף על השולחן.

ניקיון חלקי-פנים ופתיחת הגב

לאחר תהליך בדיקת היראות והגידים, ע"י המשגיחים, עובר העוף נקיון יסודי בו מוציאים את חלקי הפנים ע"י מכשיר וואקום חזק. לאחר מכן, עובר העוף אל הצ'ילר (=מיכל המים בו שורים את העופות לפני ההכשרה ולאחריה) – בו מתבצע תהליך ההדחה שלפני המליחה. עוד בטרם מגיע העוף לשלב זה, נוהגים לפתוח את גבו של העוף.

שתי סיבות לפתיחת הגב:

1. לוודא שאין שאריות או חלקי-פנים שלמים בתוך העוף – שכן במידה ואכן נמצאו חלקי-פנים שלא נמלחו, אם לא נמלחו אלא מצד אחד בחוץ, אף בדיעבד הם אסורים⁷⁵.
2. שהמלח יכנס לכל מקום בתוך העוף.

(75) פרמ"ג משבצות זהב, סי' סט, סקט"ז עיי"ש. וראה גם זבחי צדק, סי' סט, סק"נ. ובדרכי תשובה סימן סט סקפ"ה.

בדיקת צרירות דם והכנה למליחה

לאחר פתיחת הגב, העוף נבדק שאכן הוא נקי ללא שאריות חלקי פנים, וללא צרירות דם. רק לאחר מכן נכנס העוף לתוך בריכת מים, לתהליך השריה בו נמצא העוף משך זמן של חצי שעה בכדי לרכך את הבשר לפני המליחה. חשוב להזכיר כי:

- יש לחתוך את קצה הכנף. פעולה זו מתבצעת מיד לאחר המריטה, יחד עם חיתוך מקום השחיטה שם נמצאים חוטי הצוואר, ולדעת כל הפוסקים יש להסירם.
- יש שנהגו לחתוך הוריד הנמצא תחת הכנף בכדי שהדם יצא טוב יותר. אולם קיימת בגישה זו בעייתיות מסוימת, מאחר שכאשר יש חתך כלשהו בגוף העוף – יש לדאוג כי המלח יכנס למקום החתך. הבעיה היא, שוריד זה נמצא תחת הכנף. לכן קיים קושי לוודא שאכן המלח נכנס כנדרש לתוך החיתוך; ואם באמת המלח אינו נכנס למקום החיתוך, הרי נמצא שזו חומרא דאתי לידי קולא, ולכן עדיף לא לחתוך כלל.

השרייה

צ'ילר (=מיכל המים בו שורים את העופות לפני ההכשרה ולאחריה) – במיכל המיועד לשריה לפני ההכשרה יש לבדוק שהמים לא יהיו בטמפרטורה פחותה מ-8 מעלות, ויש המחמירים אף יותר מכך ומצריכים 10-12 מעלות. זאת מפני שבמקרה זה קיים חשש שהדם ייקרש בגלל טמפרטורת המים ולא ייצא ע"י שריה, ואזי נשאר דם בעיין⁶⁷. בדיקה זו חשובה מאוד היות והוטריונרים תמיד רוצים שהמים יהיו בטמפרטורה של אפס מעלות היות ולאחר שיכנסו העופות הראשונים הם יחממו את המים ויגיעו למידת חום ממוצעת, אך כאשר הטמפרטורה מתחילה 8 מעלות עוד לפני שנכנסו עופות הרי שלאחר כניסתם המים יתחממו יחסית מאוד ואז יתכן בעיה וטרינרית לכן על המשגיח ו/או הרב לעמוד על כך, ולבדוק את מד-החום של הצ'ילר, ואף כדאי ליתר ביטחון לקחת בכיס מד חום ידני לבדיקה.

חשוב להדגיש יש לנקות את הצ'ילר עם סבון ומים ולוודא – לאחר שרוקנו את כל המים – שאין בתוכו שאריות. בדידי הוא עובדה, באתי לשחיטה של תרנגולות הודו במשחטה גדולה ומסודרת ודרשתי להוציא את כל המים על מנת שהמשגיח יבדוק שאין כלום בתחתית הצ'ילר. מנהל העבודה שרצה לחסוך כמויות גדולות של מים ופועל שינקה, ניסה כמובן לשכנע אותי "שאין אפשרות" שתרגול הודו שלם היא מוחבא למטה ללא שיראו או ירגישו אותו, לאחר התעקשות הוצאו כל המים ולמטה נגלה תרגול שלם.

(76) כמו"ש הב"י ס"ט בארצות הקרות ישימו המים באור עד שתפוג צינתן ואח"כ ידחו הבשר, כי לפני המליחה צריך שיהא הבשר רך ולא קרוש, ועיין גם בדרכי תשובה סימן ס"ט סק"ב שהביא כמה דעות בנידון.

נקודות מעשיות

יש להקפיד שהמים בצ'ילר יוחלפו כל הזמן במים נקיים, מים שיש להם מראה עם אדמומיות מפני הדם מותרים, אך יש להקפיד שלא יהא דם סמיך ועבה, ושלא תהא צרירות דם במים.

מליחה

יש להקפיד שהמליחה תעשה בצורה נכונה, היינו סוג מלח נכון שלא יהא דק מידי ולא גס מידי. כמות מלח מספקת שלא יישאר מקום ללא מלח, ולוודא שהמלח אינו רטוב. ההגדרה מה נחשב כמלח רטוב היא כאשר יקח קצת מלח ביד וילחץ את כף היד אם ישאר רטיבות על כף היד הרי מלח זה נחשב כרטוב.

יש להקפיד להכניס מלח לתוך חתך צומת הגידים, או כל מקום אחר שיש בו חתך בעוף. המשגיח על המליחה צריך לוודא בהקפדה עיקרית שבסוף יום העבודה, כאשר יש לחץ והפועלים רוצים לצאת הביתה, יתכן מצב שפועל ייקח עופות המונחים בחלקו העליון של שולחן המליחה ו"זרז" אותם להגיע להדחה בכדי לחסוך זמן!

הדחה

לאחר המליחה עומד העוף על שולחן מלח הבנוי מצלעות נירוסטה כשבניהם יש רווח לנזילת הדם המופרש ע"י המליחה. שולחן זה נע באופן איטי כלפי מעלה במשך שעה ורבע, זאת כדי לקחת מרווח ביטחון שלא יהא מצב שכמה עופות לא נמלחו במשך שעה שלמה. לאחר מכן נופל העוף מגובה מטר – מה שמוגדר בהלכה "ניפוץ" – ואז נשטף ונופל לתוך מיכל ההדחה. מיכל זה מחולק לשלושה מיכלים נפרדים, כאשר בניהם יש חילזון ברזל המעביר את העופות בתוך המים ממיכל הדחה אחד למיכל שני ושלישי.

פירוק ואריזה

לאחר סיום תהליך ההכשרה נתלה העוף על מסוע חשמלי לתוך חדר קירור כדי שכל המים יטפו ממנו ויצטנן כל צרכו, רק לאחר מכן יוכנס העוף לתוך חדר הפירוק. בחדר זה מבצעים פירוק גם של עופות בכשרות רגילה, לכן יש לוודא כי אין שאריות מהעבודה הקודמת באולם הפירוק.

ישנם מקומות ידועים שבהם מצטברים שאריות חלקי עוף שומן וכד'; כגון: שולחנות, מסועים, סכיני חיתוך, כפפות ברזל, ארגזי פלסטיק בהם שמים את חלקי העוף לאחר החיתוך עד לאריזה. **הכל יהא נקי ללא שום שארית** [מהעבודה הקודמת שלא היתה בכשרות למהדרין], ורק לאחר מכן ניתן להתחיל את הפירוק. אגב, גם כאשר העוף רק תלוי על עגלה מסיבה כזו או אחרת, בכל זאת יש לנקות את ההגעלה היטב היות ועל העגלה ישנם שאריות שומן מעופות כשרים בכשרות רגילה, ואולי אף משאריות של עופות טרפים [חשש זה מטרף

לא כ"כ מצוי היות ובד"כ ישנה הפרדה].

חשוב להדגיש כי הדברים המובאים לעיל אין הם אלא תמצית הדברים הנדרשים במהלך השחיטה והפירוק, אך כאשר מדובר על ייצור חלקי עופות והודו מעובדים, ומוצרי נקניק וכו' ישנם בעיות בפני עצמם במפעלי העיבוד ואין כאן מקומם, ואי"ה עוד חזון למועד.

פרק ו

מה נעשה עם הטריפות?

קריטריונים קשוחים למניעת מכשלה

תוך כדי שחיטה באחד המשחטות בארץ ראה אאמו"ר ז"ל תופעה חמורה, והיא כל אדם יכול להגיע למשחטה ולקנות עופות טרף באופן חופשי ללא כל הגבלה או פיקוח. באחת הפעמים אף ראה רגליים של עופות יוצאים מתוך רכב, ואמו"ר ז"ל שאל את הנהג מה זה ובדק ומצא עופות טרף.

לאור זאת הוא החליט, שהגיע הזמן לבנות מערך פיקוח על הטרף וזאת בכדי למנוע מכשול מעמך ישראל.

בתחילה הקים מערך פיקוח אזורי בצפון הארץ ולאט ולאט התרחבה המערכת והיום מפקחת על כ 20 משחטות ברחבי הארץ.

אחד הנתונים המרכזיים היה **מחיר העוף הטרף**. כאשר הוקמה המערכת, היו 4 סוחרים שקנו את הטרף מהמשחטות, ומחיר הטרף היה 3 ש"ל לק"ג בזמן השפל 50 ש"ל לק"ג בזמן השיא. עובדה זו גרמה גירוי ופיתוי לסוחרים לזייף ולקנות טרף ולמכור ככשר (ח"ו). במשך הזמן הצליחו להביא לכך שמחיר הטרף עלה ע"י הוספת סוחרים שקנו באופן ישיר מהמשחטות [פעולה שגרמה להגברת הביקוש לטרף במגזר הלא יהודי]. ובכך לצמצם את הפיתוי והניסיון לזייף, עד שכיום המחיר בשוק נע בין 5.7 ש"ל ל-5.9 ש"ל לק"ג [נכון להיום], מחיר הטרף נקבע לפי מחיר עוף החי, הקניות מתבצעות במזומן בלבד וכל אחד יכול לבוא לקנות (לאחר שקיבל אישור) ואין גירוי וניסיון לסוחרים.

תהליך הפיקוח

המכירה מתבצעת לסוחרים שאינם יהודים בלבד, [או שסוחר הגוי מוכר לעסק של יהודי המוצהר וידוע לכל שמוכר רק טרף].

סוחר הרוצה למכור טרף, חותם על מסמך המפורטים בו נוהלי כשרות ומתבצע תהליך בידוק חשבונות חודשיים אחורה לראות לאיזה מגזר הסוחר מוכר. לאחר תהליך הבדיקה והחתימה על הנהלים מקבל הסוחר אישור לקנות טרף מהמשחטה ולמכור או באטליז פרטי שלו או לספק לאטליזים אחרים במגזר האינדיבידואלי בלבד.

תהליך הפיקוח מתבצע על ידי משגיח בעל ניסיון בתחום שמבקר אצל כל סוחר בכפרים הערבים ובדק לפי חשבונות מה וכמה קנה, ולמי מכר, תוך השוואת הנתונים עם הנתונים המגיעים מהמשחטות. כאשר מגלה המשגיח שמהו חסר, אז מתעורר החשש שמא "נעלם" עיקר מכירתו ליהודי וכו'.

האישורים ניתנים לרב המשחטה כשהם סגורים במעטפה חתומה ללא אפשרות שהסוחר יקבל העתק, בכדי למנוע צילומים וזיופים. רק לאחר שהסוחר מוסר את האישור לרב הוא יכול למשוך סחורה מהמשחטה.

המערכת הוקמה לפני 13 שנה ומפקחת היום על 25 סוחרים ברחבי הארץ הקונים סחורה ב-20 משחטות.

ברוך ה', הפיקוח הגיע לרמה גבוהה תוך שיתוף פעולה מלא מצד מנהלי משחטות.

סיפר מנהל חברה ידועה: ראיתי סוחר שבא לקנות טרף המשחטה שלא הייתה מופיעה ברשימה של רבנות צפת כי היא מפוקחת בנושא טרפות. ניסתי ליצור קשר עם המשגיח ולא הצלחתי. התקשרתי אפוא לרב ביסטריצקי זצ"ל לברר האם הסוחר הנ"ל מאושר, אחרת אני לא מוכר לו סחורה, לא משנה כמה כסף ישלם. באם הוא לא מופיע ברשימה לא מקבל סחורה.

סיכום ומסקנות

סיכום ומסקנות

בקונטרס זה הצבענו על נושאים רבים הדרושים עינא פקיחא, הקפדה יתירה, ערנות ומיומנות.

לדאבונו, המודעות של הציבור לגבי הבעיות הרבות העלולות להתעורר בתהליך שחיטת העופות אינה מספיקה.

מצב זה יכול להשתפר בקלות, אם הציבור, מחד, יפנים את המשמעות המעשית של ההקפדה על הערך הרוחני והחסידי של שחיטה ברמה מהודרת. ומאידך, אם בית דין רבני אנ"ש יקבע נוהל אחיד ברמת כשרות גבוה לכל מי שרוצה לבוא וליטול את השם והתואר של 'שחיטת ליובאוויטש / חב"ד', וכן יפקח על ביצועו.

מובן שאם, בנוסף על הנ"ל, ישכילו להתאחד לגוף כשרות אחד, אזי הריווח יהיה לא רק העלאת רמת הכשרות אלא גם הוזלה משמעותית של מחירי הבשר, עקב כוח היצור הגדול יותר וכמות הקניה, שהם נתונים מרכזיים לקביעת מחירי השוק.

לכן, קריאתי שלוחה לרבנים, לשלוחים, ולכלל ציבור אנ"ש שיחיו, לעורר על נושא ההידור בשחיטת העופות ולפעול למען הכשר מהודר ברמה גבוהה, חזק ומאוחד של כלל ציבור אנ"ש.

ובזכות ההקפדה על הכשרות נזכה לזירוז הגאולה בביאת משיח צדקנו בקרוב בימינו.